

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про зовнішньоекономічну діяльність

(Відомості Верховної Ради УРСР (ВВР), 1991, № 29, ст. 377)

{Вводиться в дію Постановою ВР
№ 960-XII від 16.04.91, ВВР, 1991, № 29, ст. 378}

{Із змінами, внесеними згідно із Законом
№ 2139-XII від 19.02.92, ВВР, 1992, № 20, ст.276
Постановами ВР
№ 2330-XII від 12.05.92, ВВР, 1992, № 31, ст.442
№ 2489-XII від 23.06.92, ВВР, 1992, № 36, ст.534
Декретами
№ 6-92 від 09.12.92, ВВР, 1993, № 5, ст. 33 - втратив чинність на підставі Закону №
3898-XII від 01.02.94, ВВР, 1994, № 20, ст.120
№ 4-93 від 11.01.93, ВВР, 1993, № 12, ст.107
№ 6-93 від 12.01.93, ВВР, 1993, № 12, ст.109
№ 15-93 від 19.02.93, ВВР, 1993, № 17, ст.184
№ 25-93 від 17.03.93, ВВР, 1993, № 19, ст.209
Законами
№ 3898-XII від 01.02.94, ВВР, 1994, № 20, ст.120
№ 68/95-ВР від 15.02.95, ВВР, 1995, № 11, ст. 66
№ 75/95-ВР від 28.02.95, ВВР, 1995, № 13, ст. 85
№ 82/95-ВР від 02.03.95, ВВР, 1995, № 14, ст. 90
№ 90/95-ВР від 14.03.95, ВВР, 1995, № 14, ст. 93}

{Офіційне тлумачення до Закону див. в Рішенні Конституційного Суду № 16-рп/98 від
26.11.98}

{Із змінами, внесеними згідно із Законами
№ 335-XIV від 22.12.98, ВВР, 1999, № 7, ст.49
№ 1182-XIV від 21.10.99, ВВР, 1999, № 51, ст.447
№ 1595-III від 23.03.2000, ВВР, 2000, № 24, ст.186
№ 1807-III від 08.06.2000, ВВР, 2000, № 38, ст.318
№ 2953-III від 17.01.2002, ВВР, 2002, № 17, ст.121
№ 3047-III від 07.02.2002, ВВР, 2002, № 29, ст.194
№ 362-IV від 25.12.2002, ВВР, 2003, № 7, ст. 62
№ 762-IV від 15.05.2003, ВВР, 2003, № 30, ст.247
№ 860-IV від 22.05.2003, ВВР, 2003, № 37, ст.300
№ 1294-IV від 20.11.2003, ВВР, 2004, № 13, ст.181
№ 1315-IV від 20.11.2003, ВВР, 2004, № 14, ст.197
№ 2157-IV від 04.11.2004, ВВР, 2005, № 3, ст.78
№ 2709-IV від 23.06.2005, ВВР, 2005, № 32, ст.422
№ 3078-IV від 15.11.2005, ВВР, 2006, № 5-6, ст.74
№ 3268-IV від 22.12.2005, ВВР, 2006, № 15, ст.129
№ 139-V від 14.09.2006, ВВР, 2006, № 43, ст.419
№ 358-V від 16.11.2006, ВВР, 2007, № 2, ст.15
№ 360-V від 16.11.2006, ВВР, 2007, № 3, ст.29
№ 253-VI від 10.04.2008, ВВР, 2008, № 23, ст.216
№ 923-VI від 04.02.2009, ВВР, 2009, № 27, ст.349}

{Щодо визнання неконституційними окремих положень див. Рішення Конституційного
Суду № 15-рп/2009 від 23.06.2009}

{Із змінами, внесеними згідно із Законами
№ 2388-VI від 01.07.2010, ВВР, 2010, № 37, ст.496
№ 2856-VI від 23.12.2010, ВВР, 2011, № 29, ст.272
№ 3610-VI від 07.07.2011, ВВР, 2012, № 7, ст.53
№ 4436-VI від 23.02.2012, ВВР, 2012, № 42, ст.527
№ 4496-VI від 13.03.2012, ВВР, 2013, № 2, ст.4
№ 5060-VI від 05.07.2012, ВВР, 2013, № 28, ст.295
№ 5480-VI від 06.11.2012, ВВР, 2013, № 50, ст.696
№ 406-VII від 04.07.2013, ВВР, 2014, № 20-21, ст.712
№ 1170-VII від 27.03.2014, ВВР, 2014, № 22, ст.816
№ 1697-VII від 14.10.2014, ВВР, 2015, № 2-3, ст.12
№ 222-VIII від 02.03.2015, ВВР, 2015, № 23, ст.158
№ 905-VIII від 24.12.2015, ВВР, 2016, № 4, ст.46
№ 1455-VIII від 12.07.2016, ВВР, 2016, № 39, ст.600
№ 1724-VIII від 03.11.2016, ВВР, 2016, № 52, ст.860
№ 1792-VIII від 20.12.2016, ВВР, 2017, № 4, ст.43
№ 2449-VIII від 07.06.2018, ВВР, 2018, № 26, ст.219
№ 2473-VIII від 21.06.2018, ВВР, 2018, № 30, ст.239}

№ 2530-VIII від 06.09.2018, ВВР, 2018, № 41, ст.320
 № 2628-VIII від 23.11.2018, ВВР, 2018, № 49, ст.399
 № 2672-VIII від 17.01.2019, ВВР, 2019, № 7, ст.43
 № 440-IX від 14.01.2020, ВВР, 2020, № 28, ст.188
 № 738-IX від 19.06.2020
 № 808-IX від 17.07.2020
 № 1591-IX від 30.06.2021 - вводить в дію з 01.08.2022
 № 2154-IX від 24.03.2022
 № 2325-IX від 21.06.2022
 № 2881-IX від 12.01.2023}

{У назві та тексті Закону слова "Українська Радянська Соціалістична Республіка", "Українська РСР", "Уряд", "Рада Міністрів Української РСР", "Міністерство зовнішньоекономічних зв'язків Української РСР", "Державне управління митного контролю Української РСР" та "судовому або арбітражному" в усіх відмінках замінено відповідно словами "Україна", "Кабінет Міністрів України", "Міністерство зовнішніх економічних зв'язків і торгівлі України", "Державна митна служба України" та "судовому" у відповідних відмінках згідно із Законом № 335-XIV від 22.12.98}

{У тексті Закону слова "Міністерство зовнішніх економічних зв'язків і торгівлі" в усіх відмінках замінено словами "Міністерство економіки" у відповідному відмінку згідно із Законом № 1595-III від 23.03.2000}

{У тексті Закону слова "Міністерство економіки України" в усіх відмінках замінено словами "центральний орган виконавчої влади з питань економічної політики" у відповідному відмінку згідно із Законом № 860-IV від 22.05.2003}

{У тексті Закону слова "центральний орган виконавчої влади з питань економічної політики" в усіх відмінках замінено словами "центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері економічного розвитку" у відповідному відмінку згідно із Законом № 2628-VIII від 23.11.2018}

Верховна Рада України,

виходячи з положень Конституції (Основного Закону) України, Декларації про державний суверенітет України, Закону України "Про економічну самостійність Української РСР" та загально визначених міжнародних норм і правил,

враховуючи, що однією з засад реалізації державного суверенітету України є її самостійність при здійсненні та регулюванні зовнішньоекономічних відносин,

беручи до уваги зобов'язання, взяті Україною в рамках міжнародних договорів України та інших угод,

{Абзац четвертий преамбули із змінами, внесеними згідно із Законом № 2157-IV від 04.11.2004}

бажаючи всебічного розвитку економічних відносин з іншими державами на взаємовигідній основі,

маючи на меті запровадити правове регулювання всіх видів зовнішньоекономічної діяльності в Україні, включаючи зовнішню торгівлю, економічне, науково-технічне співробітництво, спеціалізацію та кооперацію в галузі виробництва, науки і техніки, економічні зв'язки в галузі будівництва, транспорту, експедиторських, страхових, розрахункових, кредитних та інших банківських операцій, надання різноманітних послуг,

прийняла Закон про нижченаведене:

Розділ I ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Визначення термінів

У цьому Законі нижченаведені терміни вживаються в такому значенні:

Аудит - це перевірка публічної бухгалтерської звітності, обліку, первинних документів та іншої інформації щодо фінансово-господарської діяльності суб'єктів господарювання з метою визначення достовірності їх звітності, обліку, його повноти і відповідності чинному законодавству та встановленим нормативам;

{Абзац другий статті 1 в редакції Закону № 90/95-ВР від 14.03.95}

Валютні кошти - валютні цінності:

- іноземна валюта готівкою,
- платіжні документи (чеки, векселі, тратти, депозитні сертифікати, акредитиви та інші) в іноземній валюті,
- цінні папери (акції, облігації, купони до них, бони, векселі та інші) в іноземній валюті,
- золото та інші дорогоцінні метали у вигляді зливків, пластин та монет, а також сертифікати, облігації, варанти та інші цінні папери, номінал яких виражено у золоті, дорогоцінні камені;

Господарська діяльність - будь-яка діяльність, в тому числі підприємницька, пов'язана з виробництвом і обміном матеріальних та нематеріальних благ, що виступають у формі товару;

Демпінг - ввезення на митну територію країни імпорту товару за ціною, нижчою від порівнянної ціни на подібний товар у країні експорту, яке заподіює шкоду національному товаровиробнику подібного товару;

{Абзац дев'ятий статті 1 в редакції Закону № 335-XIV від 22.12.98}

Експорт (експорт товарів) - продаж товарів українськими суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності іноземним суб'єктам господарської діяльності (у тому числі з оплатою в негрошовій формі) з вивезенням або без вивезення цих товарів через митний кордон України, включаючи реекспорт товарів. При цьому термін реекспорт (реекспорт товарів) означає продаж іноземним суб'єктам господарської діяльності та вивезення за межі України товарів, що були раніше імпортовані на територію України;

{Абзац десятий статті 1 в редакції Закону № 335-XIV від 22.12.98}

Експорт (імпорт) капіталу - вивезення за межі України (ввезення з-за меж України) капіталу у будь-якій формі (валютних коштів, продукції, послуг, робіт, прав інтелектуальної власності та інших немайнових прав) з метою одержання прибутків від виробничої та інших форм господарської діяльності;

Зовнішньоекономічна діяльність - діяльність суб'єктів господарської діяльності України та іноземних суб'єктів господарської діяльності, а також діяльність державних замовників з оборонного замовлення у випадках, визначених законами України, побудована на взаємовідносинах між ними, що має місце як на території України, так і за її межами;

{Абзац дванадцятий статті 1 в редакції Закону № 2672-VIII від 17.01.2019}

Зовнішньоекономічний договір (контракт) - домовленість двох або більше суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності та їх іноземних контрагентів, спрямована на встановлення, зміну або припинення їх взаємних прав та обов'язків у зовнішньоекономічній діяльності;

{Абзац тринадцятий статті 1 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1724-VIII від 03.11.2016}

Імпорт (імпорт товарів) - купівля (у тому числі з оплатою в негрошовій формі) українськими суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності в іноземних суб'єктив господарської діяльності товарів з ввезенням або без ввезення цих товарів на територію України, включаючи купівлю товарів, призначених для власного споживання установами та організаціями України, розташованими за її межами;

{Абзац чотирнадцятий статті 1 в редакції Закону № 335-XIV від 22.12.98}

Іноземна валюта:

- валюта готівкою, грошові знаки (банкноти, білети державної скарбниці, монети), що знаходяться в обігу і є законним платіжним засобом на території відповідної іноземної держави, а також вилучені або ті, що вилучаються з обігу, але підлягають обміну на грошові знаки, які знаходяться в обігу,

- платіжні документи у грошових одиницях іноземних держав та міжнародних розрахункових одиницях,

- кошти у грошових одиницях іноземних держав, міжнародних розрахункових одиницях та у діючій на території України валюті з вільною конверсією, які знаходяться на рахунках та вкладах у банківсько-кредитних установах на території України та за її межами;

Іноземні інвестиції - всі види майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються іноземними суб'єктами господарської діяльності в Україні, в результаті чого утворюється прибуток (дохід) або досягається соціальний ефект;

Іноземні суб'єкти господарської діяльності - суб'єкти господарської діяльності, що мають постійне місцезнаходження або постійне місце проживання за межами України;

{Абзац двадцятий статті 1 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2157-IV від 04.11.2004}

Квоти (контингенти) глобальні - квоти, що встановлюються по товару (товарах) без зазначення конкретних країн (груп країн), куди товар (товари) експортується або з яких він (вони) імпортується;

Квоти (контингенти) групові - квоти, що встановлюються по товару (товарах) з визначенням групи країн, куди товар (товари) експортується або з яких він (вони) імпортується;

Квота експортна (імпортна) - граничний обсяг певної категорії товарів, який дозволено експортувати з території України (імпортувати на територію України) протягом встановленого строку та який визначається у натуральних чи вартісних одиницях;

Квоти (контингенти) індивідуальні - квоти, що встановлюються по товару (товарах) з визначенням конкретної країни, куди товар (товари) може експортуватись або з якої він (вони) може імпортуватись;

{Абзац двадцять п'ятий статті 1 виключено на підставі Закону № 360-V від 16.11.2006}

{Абзац двадцять шостий статті 1 виключено на підставі Закону № 360-V від 16.11.2006}

Квоти спеціальні - граничний обсяг імпорту в Україну певного товару (товарів), що є об'єктом спеціального розслідування та/або спеціальних заходів, який дозволено імпортувати в Україну протягом встановленого строку та який визначається в натуральних та/або вартісних одиницях виміру;

{Статтю 1 доповнено абзацом двадцять сьомим згідно із Законом № 335-XIV від 22.12.98}

{Абзац двадцять восьмий статті 1 виключено на підставі Закону № 360-V від 16.11.2006}

{Абзац двадцять дев'ятий статті 1 виключено на підставі Закону № 360-V від 16.11.2006}

Ліцензія спеціальна - належним чином оформлене право на імпорт в Україну протягом встановленого строку певного товару (товарів), який є об'єктом спеціального розслідування та/або спеціальних заходів;

{Статтю 1 доповнено абзацом тридцятим згідно із Законом № 335-XIV від 22.12.98}

Ліцензія відкрита (індивідуальна) - дозвіл на експорт (імпорт) товару протягом певного періоду часу (але не менше одного місяця) з визначенням його загального обсягу;

Ліцензія генеральна - відкритий дозвіл на експортні (імпортні) операції по певному товару (товарах) та/або з певною країною (групою країн) протягом періоду дії режиму ліцензування по цьому товару (товарах);

Ліцензія експортна (імпортна) - належним чином оформлене право на експорт (імпорт) протягом встановленого строку певних товарів або валютних коштів з метою інвестицій та кредитування;

Ліцензія разова (індивідуальна) - разовий дозвіл, що має іменний характер і видається для здійснення кожної окремої операції конкретним суб'єктом зовнішньоекономічної діяльності на період не менший, ніж той, що є необхідним для здійснення експортної (імпортної) операції.

Митне регулювання - регулювання питань, пов'язаних із встановленням мит та інших податків, що справляються при переміщенні товарів через митний кордон України, процедурами митного контролю, організацією діяльності органів митного контролю України;

{Визначення терміна із змінами, внесеними згідно із Законом № 4496-VI від 13.03.2012}

Міжнародна кооперація - взаємодія двох або більше суб'єктів господарської діяльності, серед яких хоча б один є іноземним, при якій здійснюється спільна розробка або спільне виробництво, спільна реалізація кінцевої продукції та інших товарів на основі спеціалізації у виробництві проміжної продукції (деталей, вузлів, матеріалів, а також устаткування, що використовується у комплексних поставках) або спеціалізації на окремих технологічних стадіях (функціях) науково-дослідних робіт, виробництва та реалізації з координацією відповідних програм господарської діяльності;

Момент здійснення експортного (імпортного) контракту - момент, на який здійснено всі обов'язки за зазначеним контрактом, включаючи оформлення векселів (трат) або укладення кредитних угод;

Момент здійснення експорту (імпорту) - момент перетину товаром митного кордону України або переходу права власності на зазначений товар, що експортується чи імпортується, від продавця до покупця;

{Абзац тридцять восьмий статті 1 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2157-IV від 04.11.2004}

Моральна шкода - шкода, яку заподіяно особистим немайновим правам суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності та яка призвела або може призвести до збитків, що мають матеріальне вираження;

Обмежувальна ділова практика - здійснення індивідуальних або колективних заходів, спрямованих на обмеження конкуренції та монополізацію виробництва, розподілу, обміну, споживання товарів і одержання надприбутків;

Переказ валютних коштів за межі України - переказ грошових (валютних) коштів на користь (на рахунок) іноземного суб'єкта господарської діяльності або у банківсько-кредитну установу, що не є суб'єктом господарської діяльності України;

Попередні імпортні депозити - внесення суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності на безпроцентні рахунки у банках, які обслуговують їх на території України, на період від моменту набрання договорами (контрактами), що ними укладаються, юридичної сили до моменту проходження товарами, що поставляються згідно із зазначеними договорами (контрактами), через митний кордон України або передачі товарів іноземними суб'єктами господарської діяльності на території України, грошових коштів у валюті договору (контракту) в сумі, визначеній у встановлених процентах до вартості відповідного договору (контракту);

{Абзац сорок другий статті 1 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2157-IV від 04.11.2004}

Постійне місцезнаходження - місцезнаходження офіційно зареєстрованого головного органу управління (контори) суб'єкта господарської (зовнішньоекономічної) діяльності;

Постійне місце проживання - місце проживання на території якої-небудь держави не менше одного року фізичної особи, яка не має постійного місця проживання на території інших держав і має намір проживати на території цієї держави протягом необмеженого строку, не обмежуючи таке проживання певною метою, і за умови, що таке проживання не є наслідком виконання цією особою службових обов'язків або зобов'язань за договором (контрактом);

Представництво іноземного суб'єкта господарської діяльності - установа або особа, яка представляє інтереси іноземного суб'єкта господарської діяльності в Україні і має на це належним чином оформлені відповідні повноваження;

Спеціальна економічна зона - територія, в межах якої відповідним законом України встановлюється і діє спеціальний правовий режим господарської діяльності та спеціальний порядок застосування і дії законодавства України;

Спільна підприємницька (господарська) діяльність - діяльність, що базується на співробітництві між суб'єктами господарської діяльності України та іноземними суб'єктами господарської діяльності і на спільному розподілі результатів та ризиків від її здійснення;

Спільні підприємства - підприємства, які базуються на спільному капіталі суб'єктів господарської діяльності України та іноземних суб'єктів господарської діяльності, на спільному управлінні та на спільному розподілі результатів та ризиків;

{Абзац сорок восьмий статті 1 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2157-IV від 04.11.2004}

Товар - будь-яка продукція, послуги, роботи, права інтелектуальної власності та інші немайнові права, призначені для продажу (оплатної передачі);

Товарна група - група однорідних товарів за гармонізованою системою опису та кодування товарів;

Транзит товарів - переміщення товарів через територію України без будь-якого використання цих товарів на зазначеній території;

{Визначення терміна в редакції Закону № 4496-VI від 13.03.2012}

Упущена вигода - доход або прибуток, який міг би одержати суб'єкт зовнішньоекономічної діяльності в разі здійснення зовнішньоекономічної операції і який він не одержав внаслідок дії обставин, що не залежать від нього, якщо розмір його передбачуваного доходу або прибутку можна обґрунтувати;

{Визначення терміна "тимчасова надбавка до діючих ставок ввізного мита" виключено на підставі Закону № 4496-VI від 13.03.2012}

Стаття 2. Принципи зовнішньоекономічної діяльності

Суб'єкти господарської діяльності України та іноземні суб'єкти господарської діяльності при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності керуються такими принципами:

Принципом суверенітету народу України у здійсненні зовнішньоекономічної діяльності, що полягає у:

- виключному праві народу України самостійно та незалежно здійснювати зовнішньоекономічну діяльність на території України, керуючись законами, що діють на території України;

- обов'язку України неухильно виконувати всі договори і зобов'язання України в галузі міжнародних економічних відносин;

Принципом свободи зовнішньоекономічного підприємництва, що полягає у:

- праві суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності добровільно вступати у зовнішньоекономічні зв'язки;

- праві суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності здійснювати її в будь-яких формах, які прямо не заборонені чинними законами України;

- обов'язку додержувати при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності порядку, встановленого законами України;

- виключному праві власності суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності на всі одержані ними результати зовнішньоекономічної діяльності;

Принципом юридичної рівності і недискримінації, що полягає у:

- рівності перед законом всіх суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності, незалежно від форм власності, в тому числі держави, при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності;

- забороні будь-яких, крім передбачених цим Законом, дій держави, результатом яких є обмеження прав і дискримінація суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності, а також іноземних суб'єктів господарської діяльності за формами власності, місцем розташування та іншими ознаками;

- неприпустимості обмежувальної діяльності з боку будь-яких її суб'єктів, крім випадків, передбачених цим Законом;

Принципом верховенства закону, що полягає у:

- регулюванні зовнішньоекономічної діяльності тільки законами України;

- забороні застосування підзаконних актів та актів управління місцевих органів, що у будь-який спосіб створюють для суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності умови менш сприятливі, ніж ті, які встановлені законами України;

Принципом захисту інтересів суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності, який полягає у тому, що Україна як держава:

- забезпечує рівний захист інтересів всіх суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності та іноземних суб'єктів господарської діяльності на її території згідно з законами України;

- здійснює рівний захист всіх суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності України за межами України згідно з нормами міжнародного права;

- здійснює захист державних інтересів України як на її території, так і за її межами лише відповідно до законів України, умов підписаних нею міжнародних договорів та норм міжнародного права;

Принципом еквівалентності обміну, неприпустимості демпінгу при ввезенні та вивезенні товарів.

Стаття 3. Суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності

Суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності в Україні є:

- фізичні особи - громадяни України, іноземні громадяни та особи без громадянства, які мають цивільну правоздатність і дієздатність згідно з законами України і постійно проживають на території України;

{Абзац другий частини першої статті 3 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2157-IV від 04.11.2004}

- юридичні особи, зареєстровані як такі в Україні і які мають постійне місцезнаходження на території України (підприємства, організації та об'єднання всіх видів, включаючи акціонерні та інші види господарських товариств, асоціації, спілки, концерни, консорціуми, торговельні дома,

посередницькі та консультаційні фірми, кооперативи, кредитно-фінансові установи, міжнародні об'єднання, організації та інші), в тому числі юридичні особи, майно та/або капітал яких є повністю у власності іноземних суб'єктів господарської діяльності;

- об'єднання фізичних, юридичних, фізичних і юридичних осіб, які не є юридичними особами згідно з законами України, але які мають постійне місцезнаходження на території України і яким цивільно-правовими законами України не заборонено здійснювати господарську діяльність;

- структурні одиниці іноземних суб'єктів господарської діяльності, які не є юридичними особами згідно з законами України (філії, відділення, тощо), але мають постійне місцезнаходження на території України;

{Абзац п'ятий частини першої статті 3 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2157-IV від 04.11.2004}

- спільні підприємства за участю суб'єктів господарської діяльності України та іноземних суб'єктів господарської діяльності, зареєстровані як такі в Україні і які мають постійне місцезнаходження на території України;

державні замовники у сфері оборони;

{Частина першу статті 3 доповнено новим абзацом згідно із Законом № 2672-VIII від 17.01.2019; в редакції Закону № 808-IX від 17.07.2020}

- інші суб'єкти господарської діяльності, передбачені законами України.

Україна в особі її органів, місцеві органи влади і управління в особі створених ними зовнішньоекономічних організацій, які беруть участь у зовнішньоекономічній діяльності, а також інші держави, які беруть участь у господарській діяльності на території України, діють як юридичні особи згідно з частиною четвертою статті 2 цього Закону і законами України.

Стаття 4. Види зовнішньоекономічної діяльності

До видів зовнішньоекономічної діяльності, які здійснюються в Україні суб'єкти цієї діяльності, належать:

- експорт та імпорт товарів, капіталів та робочої сили;

- надання суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності України послуг іноземним суб'єктам господарської діяльності, в тому числі: виробничих, транспортно-експедиційних, страхових, консультаційних, маркетингових, експортних, посередницьких, брокерських, агентських, консигнаційних, управлінських, облікових, аудиторських, юридичних, туристських та інших, що прямо і виключно не заборонені законами України; надання вищезазначених послуг іноземними суб'єктами господарської діяльності суб'єктам зовнішньоекономічної діяльності України;

- наукова, науково-технічна, науково-виробнича, виробнича, навчальна та інша кооперація з іноземними суб'єктами господарської діяльності; навчання та підготовка спеціалістів на комерційній основі;

- міжнародні фінансові операції та операції з цінними паперами у випадках, передбачених законами України;

- кредитні та розрахункові операції між суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності та іноземними суб'єктами господарської діяльності; створення суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності банківських, кредитних та страхових установ за межами України; створення іноземними суб'єктами господарської діяльності зазначених установ на території України у випадках, передбачених законами України;

- спільна підприємницька діяльність між суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності та іноземними суб'єктами господарської діяльності, що включає створення спільних підприємств різних видів і форм, проведення спільних господарських операцій та спільне володіння майном як на території України, так і за її межами;

- підприємницька діяльність на території України, пов'язана з наданням ліцензій, патентів, ноу-хау, торговельних марок та інших нематеріальних об'єктів власності з боку іноземних суб'єктів господарської діяльності; аналогічна діяльність суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності за межами України;

- організація та здійснення діяльності в галузі проведення виставок, аукціонів, торгів, конференцій, симпозіумів, семінарів та інших подібних заходів, що здійснюються на комерційній основі, за участю суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності; організація та здійснення оптової, консигнаційної та роздрібною торгівлі на території України за іноземну валюту у передбачених законами України випадках;

- товарообмінні (бартерні) операції та інша діяльність, побудована на формах зустрічної торгівлі між суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності та іноземними суб'єктами господарської діяльності;

- орендні, в тому числі лізингові, операції між суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності та іноземними суб'єктами господарської діяльності;

- операції по придбанню, продажу та обміну валюти на валютних аукціонах, регульованих грошових ринках та на міжбанківському валютному ринку;

{Абзац дванадцятий частини першої статті 4 із змінами, внесеними згідно із Законом № 738-IX від 19.06.2020}

- роботи на контрактній основі фізичних осіб України з іноземними суб'єктами господарської діяльності як на території України, так і за її межами; роботи іноземних фізичних осіб на контрактній оплатній основі з суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності як на території України, так і за її межами;

- інші види зовнішньоекономічної діяльності, не заборонені прямо і у виключній формі законами України.

Посередницькі операції, при здійсненні яких право власності на товар не переходить до посередника (на підставі комісійних, агентських договорів, договорів доручення та інших), здійснюються без обмежень.

Стаття 5. Право на здійснення зовнішньоекономічної діяльності

Усі суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності незалежно від форми власності та інших ознак мають рівне право здійснювати будь-які види зовнішньоекономічної діяльності та дії щодо її провадження, у тому числі будь-які валютні операції та розрахунки в іноземній валюті з іноземними суб'єктами господарської діяльності, що прямо не заборонені або не обмежені законодавством, у тому числі заходами захисту, запровадженими Національним банком України відповідно до Закону України "Про валюту і валютні операції".

{Частина перша статті 5 в редакції Закону № 2473-VIII від 21.06.2018}

Фізичні особи мають право здійснювати зовнішньоекономічну діяльність з моменту набуття ними цивільної дієздатності згідно з законами України. Фізичні особи, які мають постійне місце проживання на території України, мають зазначене право, якщо вони зареєстровані як підприємці згідно з Законом України "Про підприємництво". Фізичні особи, які не мають постійного місця проживання на території України, мають зазначене право, якщо вони є суб'єктами господарської діяльності за законом держави, в якій вони мають постійне місце проживання або громадянами якої вони є. Юридичні особи мають право здійснювати зовнішньоекономічну діяльність відповідно до їх статутних документів з моменту набуття ними статусу юридичної особи.

{Частина третя статті 5 втратила чинність на підставі Закону № 139-V від 14.09.2006}

{Частина четверта статті 5 втратила чинність на підставі Закону № 139-V від 14.09.2006}

{Частина п'ята статті 5 втратила чинність на підставі Закону № 139-V від 14.09.2006}

{Частина шоста статті 5 втратила чинність на підставі Закону № 139-V від 14.09.2006}

{Частина сьома статті 5 втратила чинність на підставі Закону № 139-V від 14.09.2006}

{Частина восьма статті 5 втратила чинність на підставі Закону № 139-V від 14.09.2006}

{Частина дев'ята статті 5 втратила чинність на підставі Закону № 139-V від 14.09.2006}

Втручання державних органів у зовнішньоекономічну діяльність її суб'єктів у випадках, не передбачених цим Законом, в тому числі і шляхом видання підзаконних актів, які створюють для її здійснення умови гірші від встановлених в цьому Законі, є обмеженням права здійснення зовнішньоекономічної діяльності і як таке забороняється.

{Частину одинадцятую статті 5 виключено на підставі Закону № 2473-VIII від 21.06.2018}

Ніякі положення цієї статті не можуть тлумачитись як заборона фізичним, юридичним особам та іншим суб'єктам зовнішньоекономічної діяльності здійснювати між собою будь-які відносини, які не підпадають під визначення зовнішньоекономічної діяльності.

Суб'єкт зовнішньоекономічної діяльності, який одержав від цієї діяльності у власність кошти, майно, майнові і немайнові права та інші результати, має право володіти, користуватися і розпоряджатися ними за своїм розсудом.

Вилучення результатів зовнішньоекономічної діяльності у власника у будь-якій оплатній або неоплатній формі без його згоди забороняється, за винятком випадків, передбачених законами України.

Здійснення видів зовнішньоекономічної діяльності, зазначених у статті 4, за межами України підлягає регулюванню також законами відповідних держав.

Всі суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності України мають право відкривати свої представництва на території інших держав згідно з законами цих держав.

Всі суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності мають право на участь у міжнародних неурядових економічних організаціях.

Іноземні суб'єкти господарської діяльності, що здійснюють зовнішньоекономічну діяльність на території України, мають право на відкриття своїх представництв на території України. Акредитацію філій і представництв іноземних банків здійснює Національний банк України відповідно до Закону України "Про банки і банківську діяльність". Акредитацію філій іноземних платіжних установ здійснює Національний банк України відповідно до Закону України "Про платіжні послуги". Реєстрацію представництв інших іноземних суб'єктів господарської діяльності здійснює центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері економічного розвитку, протягом шістдесяти робочих днів з дня подання іноземним суб'єктом господарської діяльності документів на реєстрацію. Для реєстрації представництва іноземного суб'єкта господарської діяльності на території України необхідно подати:

{Абзац перший частини вісімнадцятої статті 5 із змінами, внесеними згідно із Законами № 358-V від 16.11.2006, № 1591-IX від 30.06.2021 - вводить в дію з 01.08.2022}

- заяву з проханням про реєстрацію представництва, яка складається у довільній формі;

- виписку з торговельного (банківського) реєстру країни, де іноземний суб'єкт господарської діяльності має офіційно зареєстровану контору;

- довідку від банківської установи, в якій офіційно відкрито рахунок подавця;

- довіреність на здійснення представницьких функцій, оформлену згідно з законом країни, де офіційно зареєстровано контору іноземного суб'єкта господарської діяльності.

Документи, зазначені вище, мають бути нотаріально засвідчені за місцем їх видачі і легалізовані належним чином в консульських установах, які представляють Україну, якщо міжнародними договорами України не передбачено інше. За реєстрацію представництв іноземних суб'єктів господарської діяльності з них стягується плата у розмірі, що встановлюється Кабінетом Міністрів України і який не повинен перевищувати фактичних витрат держави, пов'язаних з цією реєстрацією.

У разі відмови центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері економічного розвитку, зареєструвати представництво іноземного суб'єкта господарської діяльності або неприйняття рішення з цього питання у встановлений шістдесятиденний строк іноземний суб'єкт господарської діяльності може оскаржити таку відмову в судових органах України.

Забороняється вимагати від іноземного суб'єкта господарської діяльності повторної реєстрації (перереєстрації) раніше зареєстрованого представництва на території України.

У разі зміни назви, юридичного статусу, юридичної адреси чи оголошення іноземного суб'єкта господарської діяльності неплатоспроможним або банкрутом його представництво на території України зобов'язане повідомити про це центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері економічного розвитку, у семиденний строк.

Господарська, в тому числі зовнішньоекономічна діяльність іноземних суб'єктів господарської діяльності на території України, регулюється законами України щодо порядку здійснення іноземними особами господарської діяльності на території України. У разі, якщо зазначена діяльність пов'язана з іноземними інвестиціями, вона регулюється відповідними законами України.

Стаття 6. Договори (контракти) суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності та право, що застосовується до них

Суб'єкти, які є сторонами зовнішньоекономічного договору (контракту), мають бути здатними до укладання договору (контракту) відповідно до цього та інших законів України та/або закону місця укладання договору (контракту). Зовнішньоекономічний договір (контракт) складається відповідно до цього та інших законів України з урахуванням міжнародних договорів України. Суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності при складанні тексту зовнішньоекономічного договору (контракту) мають право використовувати відомі міжнародні звичаї, рекомендації, правила міжнародних органів та організацій, якщо це не заборонено прямо та у виключній формі цим та іншими законами України.

{Частина перша статті 6 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5060-VI від 05.07.2012}

Зовнішньоекономічний договір (контракт) укладається суб'єктом зовнішньоекономічної діяльності або його представником у простій письмовій або в електронній формі, якщо інше не передбачено міжнародним договором України чи законом. У разі експорту послуг (крім транспортних) зовнішньоекономічний договір (контракт) може укладатися шляхом прийняття публічної пропозиції про угоду (оферти) або шляхом обміну електронними повідомленнями, або в інший спосіб, зокрема шляхом виставлення рахунка (інвойсу), у тому числі в електронному вигляді, за надані послуги. Повноваження представника на укладення зовнішньоекономічного договору (контракту) може впливати з доручення (довіреності), установчих документів, договорів та інших підстав, які не суперечать цьому Закону. Дії, які здійснюються від імені іноземного суб'єкта зовнішньоекономічної діяльності суб'єктом зовнішньоекономічної діяльності України, уповноваженим на це належним чином, вважаються діями цього іноземного суб'єкта зовнішньоекономічної діяльності.

{Частина друга статті 6 в редакції Закону № 1182-XIV від 21.10.99; із змінами, внесеними згідно із Законом № 1724-VIII від 03.11.2016}

Для підписання зовнішньоекономічного договору (контракту) суб'єкту зовнішньоекономічної діяльності не потрібен дозвіл будь-якого органу державної влади, управління або вищестоящої організації, за винятком випадків, передбачених законами України.

Суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності мають право укладати будь-які види зовнішньоекономічних договорів (контрактів), крім тих, які прямо та у виключній формі заборонені законами України.

Зовнішньоекономічний договір (контракт) може бути визнано недійсним у судовому порядку, якщо він не відповідає вимогам законів України або міжнародних договорів України.

{Частина шосту статті 6 виключено на підставі Закону № 2709-IV від 23.06.2005}

{Частина сьому статті 6 виключено на підставі Закону № 2709-IV від 23.06.2005}

{Частина восьму статті 6 виключено на підставі Закону № 2709-IV від 23.06.2005}

{Частина дев'яту статті 6 виключено на підставі Закону № 2709-IV від 23.06.2005}

{Частина десяту статті 6 виключено на підставі Закону № 2709-IV від 23.06.2005}

{Частина одинадцяту статті 6 виключено на підставі Закону № 2709-IV від 23.06.2005}

{Частина дванадцяту статті 6 виключено на підставі Закону № 2709-IV від 23.06.2005}

{Частина тринадцяту статті 6 виключено на підставі Закону № 2709-IV від 23.06.2005}

{Частина чотирнадцяту статті 6 виключено на підставі Закону № 2709-IV від 23.06.2005}

{Частина п'ятнадцяту статті 6 виключено на підставі Закону № 2709-IV від 23.06.2005}

Товарообмінні (бартерні) операції суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності, що здійснюються без розрахунків через банки, підлягають ліцензуванню центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері

економічного розвитку, у порядку, встановленому статтею 16 цього Закону.

{Щодо зупинення дії останньої частини статті 6 з 01.01.93 див. Декрет № 6-92 від 9.12.92; щодо відновлення дії частини в зв'язку з втратою чинності Декрету № 6-92 див. Закон № 3898-12 від 01.02.94}

Розділ ІІ РЕГУЛЮВАННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Стаття 7. Основи регулювання зовнішньоекономічної діяльності

Регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні здійснюється згідно з принципами, визначеними у статті 2 цього Закону, з метою:

- забезпечення збалансованості економіки та рівноваги внутрішнього ринку України;
- стимулювання прогресивних структурних змін в економіці, в тому числі зовнішньоекономічних зв'язків суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності України;
- створення найбільш сприятливих умов для залучення економіки України в систему світового поділу праці та її наближення до ринкових структур розвинутих зарубіжних країн.

Регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні здійснюється:

- Україною як державою в особі її органів в межах їх компетенції;
- недержавними органами управління економікою (операторами організованих товарних, організованих фондів та регульованих грошових ринків, торговельними палатами, асоціаціями, спілками та іншими організаціями координаційного типу), що діють на підставі їх статутних документів;

{Абзац третій частини другої статті 7 із змінами, внесеними згідно із Законом № 738-ІХ від 19.06.2020}

- самими суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності на підставі відповідних координаційних угод, що укладаються між ними.

Регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні здійснюється за допомогою:

- законів України;
- передбачених в законах України актів тарифного і нетарифного регулювання, які видаються державними органами України в межах їх компетенції;
- економічних заходів оперативного регулювання (валютно-фінансового, кредитного та іншого) в межах законів України;
- рішень недержавних органів управління економікою, які приймаються за їх статутними документами в межах законів України;
- угод, що укладаються між суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності і які не суперечать законам України.

Забороняється регулювання зовнішньоекономічної діяльності прямо не передбаченими у цій частині актами і діями державних і недержавних органів.

Нормативно-правові акти, що регулюють зовнішньоекономічну діяльність і відповідно до закону є регуляторними актами, розробляються, розглядаються, приймаються та оприлюднюються з урахуванням вимог Закону України "Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності".

{Статтю 7 доповнено частиною згідно із Законом № 2388-VI від 01.07.2010}

На території України згідно з цим Законом запроваджуються такі правові режими для іноземних суб'єктів господарської діяльності:

- національний режим, який означає, що іноземні суб'єкти господарської діяльності мають обсяг прав та обов'язків не менший, ніж суб'єкти господарської діяльності України. Національний режим застосовується щодо всіх видів господарської діяльності іноземних суб'єктів цієї діяльності, пов'язаної з їх інвестиціями на території України, а також щодо експортно-імпортних операцій іноземних суб'єктів господарської діяльності тих країн, які входять разом з Україною до економічних союзів;
- режим найбільшого сприяння, який означає, що іноземні суб'єкти господарської діяльності мають обсяг прав, преференцій та пільг щодо мит, податків та зборів, якими користується та/або буде користуватися іноземний суб'єкт господарської діяльності будь-якої іншої держави, якій надано згаданий режим, за винятком випадків, коли зазначені мита, податки, збори та пільги по них встановлюються в рамках спеціального режиму, визначеного нижче. Режим найбільшого сприяння надається на основі взаємної угоди суб'єктам господарської діяльності інших держав згідно з відповідними договорами України та застосовується у сфері зовнішньої торгівлі;
- спеціальний режим, який застосовується до територій спеціальних економічних зон згідно із статтею 24 цього Закону, а також до територій митних союзів, до яких входить Україна, і в разі встановлення будь-якого спеціального режиму згідно з міжнародними договорами за участю України відповідно до статті 25 цього Закону.

В Україні згідно з цим Законом запроваджуються такі правові режими для товарів, що імпортуються з держав - членів Світової організації торгівлі (далі - СОТ):

національний режим, який означає, що стосовно імпортованих товарів походженням з держав - членів СОТ надається режим не менш сприятливий, ніж для аналогічних товарів українського походження щодо податків, зборів, встановлених законами та іншими нормативно-правовими актами правил та вимог до внутрішнього продажу, пропозиції до

продажу, купівлі, транспортування, розподілу або використання товарів, а також правил внутрішнього кількісного регулювання, які встановлюють вимоги щодо змішування, переробки або використання товарів у певних кількостях чи пропорціях;

режим найбільшого сприяння, який стосується мита, правил його справляння, правил і формальностей у зв'язку з імпортом і означає, що будь-яка перевага, сприяння, привілей чи імунітет, які надаються стосовно будь-якого товару, що походить з будь-якої держави, повинні негайно і безумовно надаватися аналогічному товару, який походить з території держав - членів СОТ або держав, з якими укладено двосторонні або регіональні угоди щодо режиму найбільшого сприяння.

{Абзац третій частини сьомої статті 7 із змінами, внесеними згідно із Законом № 4496-VI від 13.03.2012}

{Статтю 7 доповнено частиною згідно із Законом № 360-V від 16.11.2006}

Виключення щодо режиму найбільшого сприяння в формі преференцій можуть бути зроблені для товарів, що походять з держав, з якими Україна уклала угоди про вільну торгівлю або митний союз чи проміжні угоди, що у майбутньому призведуть до створення зон вільної торгівлі або митних союзів у межах розумного періоду часу (10 років), чи угоди про прикордонну торгівлю та застосування генеральної системи преференцій.

{Статтю 7 доповнено частиною згідно із Законом № 360-V від 16.11.2006}

Стаття 8. Державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності

Україна самостійно формує систему та структуру державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності на її території.

Державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності має забезпечувати:

- захист економічних інтересів України та законних інтересів суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності;

- створення рівних можливостей для суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності розвивати всі види підприємницької діяльності незалежно від форм власності та всі напрями використання доходів і здійснення інвестицій;

- заохочення конкуренції та ліквідацію монополізму в сфері зовнішньоекономічної діяльності.

Держава та її органи не мають права безпосередньо втручатися в зовнішньоекономічну діяльність суб'єктів цієї діяльності, за винятком випадків, коли таке втручання здійснюється згідно з цим та іншими законами України.

Стаття 9. Органи державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності

Найвищим органом, що здійснює державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності, є Верховна Рада України. До компетенції Верховної Ради України належать:

- прийняття, зміна та скасування законів, що стосуються зовнішньоекономічної діяльності;

- затвердження головних напрямів зовнішньоекономічної політики України;

- розгляд, затвердження та зміна структури органів державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності;

- укладання міжнародних договорів України відповідно до законів України про міжнародні договори України та приведення чинного законодавства України у відповідність з правилами, встановленими цими договорами;

{Зупинено дію абзацу шостого частини першої статті 9 у частині затвердження нормативів обов'язкового розподілу валютної виручки державі та місцевим Радам народних депутатів згідно з Декретом № 15-93 від 19.02.93} - затвердження нормативів обов'язкового розподілу валютної виручки державі та місцевим Радам народних депутатів України, ставок та умов оподаткування, митного тарифу, митних зборів та митних процедур України при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності;

- встановлення спеціальних режимів зовнішньоекономічної діяльності на території України відповідно до статей 24, 25 цього Закону;

- затвердження списків товарів, експорт та імпорт яких забороняється згідно із статтями 16, 17 цього Закону;

{Абзац восьмий частини першої статті 9 із змінами, внесеними згідно із Законом № 360-V від 16.11.2006}

- прийняття рішень про застосування заходів у відповідь на дискримінаційні та/або недружні дії інших держав, митних союзів або економічних угруповань шляхом встановлення повної/часткової заборони (повного/часткового ембарго) на торгівлю, крім випадків, визначених цим Законом; позбавлення режиму найбільшого сприяння або пільгового спеціального режиму.

{Частину першу статті 9 доповнено абзацом дев'ятим згідно із Законом № 4436-VI від 23.02.2012; із змінами, внесеними згідно із Законом № 905-VIII від 24.12.2015}

Кабінет Міністрів України:

- вживає заходів до здійснення зовнішньоекономічної політики України відповідно до законів України;

- здійснює координацію діяльності міністерств, інших центральних органів виконавчої влади щодо забезпечення провадження зовнішньоекономічної діяльності; координує роботу торговельних представництв України в іноземних державах; призначає керівників торговельних представництв України в іноземних державах за поданням центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері економічного розвитку, погодженим з Міністерством закордонних справ України; погоджує призначення на посади в

закордонних дипломатичних установах України працівників центральних органів виконавчої влади, до посадових обов'язків яких належать питання торговельно-економічного та секторального співробітництва. Призначення таких працівників здійснюється за поданням центральних органів виконавчої влади, погодженим з Міністерством закордонних справ України;

{Абзац третьої частини другої статті 9 в редакції Закону № 2449-VIII від 07.06.2018}

- приймає нормативні акти управління з питань зовнішньоекономічної діяльності у випадках, передбачених законами України;

- проводить переговори і укладає міжурядові договори України з питань зовнішньоекономічної діяльності у випадках, передбачених законами України про міжнародні договори України, забезпечує виконання міжнародних договорів України з питань зовнішньоекономічної діяльності всіма державними органами управління, підпорядкованими Кабінету Міністрів України, та залучає до їх виконання інші суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності на договірних засадах;

- відповідно до своєї компетенції, визначеної законами України, вносить на розгляд Верховної Ради України пропозиції про систему міністерств, державних комітетів і відомств - органів оперативного державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності, повноваження яких не можуть бути вищими за повноваження Кабінету Міністрів України, які він має згідно з законами України;

- забезпечує складання платіжного балансу, зведеного валютного плану України;

{Абзац восьмий частини другої статті 9 виключено на підставі Закону № 4496-VI від 13.03.2012}

- здійснює заходи щодо забезпечення раціонального використання коштів Державного валютного фонду України;

- забезпечує виконання рішень Ради Безпеки Організації Об'єднаних Націй з питань зовнішньоекономічної діяльності;

{Частина другу статті 9 доповнено абзацом згідно із Законом № 362-IV від 25.12.2002}

- приймає рішення про застосування заходів у відповідь на дискримінаційні та/або недружні дії інших держав, митних союзів або економічних угруповань шляхом запровадження режиму ліцензування, або здійснення інших заходів відповідно до частин одинадцятої та дванадцятої статті 29 цього Закону.

{Частина другу статті 9 доповнено абзацом одинадцятим згідно із Законом № 4436-VI від 23.02.2012; із змінами, внесеними згідно із Законом № 905-VIII від 24.12.2015}

Національний банк України:

- здійснює зберігання і використання золотовалютного резерву України та інших державних коштовностей, які забезпечують платоспроможність України;

- представляє інтереси України у відносинах з центральними банками інших держав, міжнародними банками та іншими фінансово-кредитними установами та укладає відповідні міжбанківські угоди;

- регулює курс національної валюти України до грошових одиниць інших держав;

- здійснює облік і розрахунки по наданих і одержаних державних кредитах і позиках, провадить операції з централізованими валютними ресурсами, які виділяються з Державного валютного фонду України у розпорядження Національного банку України;

{Дію абзацу шостого частини третьої статті 9 зупинено згідно з Декретом № 25-93 від 17.03.93}

- виступає гарантом кредитів, що надаються суб'єктам зовнішньоекономічної діяльності іноземними банками, фінансовими та іншими міжнародними організаціями під заставу Державного валютного фонду та іншого державного майна України;

{Частина третю статті 9 доповнено абзацом шостим згідно із Законом № 2139-12 від 19.02.92}

- здійснює інші функції відповідно до Закону України "Про банки і банківську діяльність" та інших законів України. Національний банк України може делегувати виконання покладених на нього функцій банку для зовнішньоекономічної діяльності України.

Центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері економічного розвитку:

- забезпечує проведення єдиної зовнішньоекономічної політики при здійсненні суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності виходу на зовнішній ринок, координацію їх зовнішньоекономічної діяльності, в тому числі відповідно до міжнародних договорів України;

- здійснює контроль за додержанням всіма суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності чинних законів України та умов міжнародних договорів України;

{Абзац четвертий частини четвертої статті 9 втратив чинність на підставі Закону № 139-V від 14.09.2006}

- проводить антидемпінгові, антисубсидійні та спеціальні розслідування у порядку, визначеному законами України;

{Частина четверту статті 9 доповнено абзацом п'ятим згідно із Законом № 335-XIV від 22.12.98}

- виконує інші функції відповідно до законів України і Положення про центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері економічного розвитку.

Митні органи:

- здійснюють митний контроль в Україні згідно з чинними законами України.

{Частина п'ята статті 9 із змінами, внесеними згідно із Законом № 406-VII від 04.07.2013}

Антимонопольний комітет України:

- здійснює контроль за додержанням суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності законодавства про захист економічної конкуренції.

{Статтю 9 доповнено частиною шостою згідно із Законом № 82/95-ВР від 02.03.95, із змінами, внесеними згідно із Законом № 1294-IV від 20.11.2003}

Міжвідомча комісія з міжнародної торгівлі:

- здійснює оперативне державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні відповідно до законодавства України;

- приймає рішення про порушення і проведення антидемпінгових, антисубсидійних або спеціальних розслідувань та застосування відповідно антидемпінгових, компенсаційних або спеціальних заходів;

- приймає рішення про застосування заходів у відповідь на дискримінаційні та/або недружні дії інших держав, митних союзів або економічних угруповань у межах компетенції, визначеної законами України.

{Частина сьому статті 9 доповнено абзацом четвертим згідно із Законом № 4436-VI від 23.02.2012}

{Статтю 9 доповнено частиною сьомою згідно із Законом № 335-XIV від 22.12.98}

{Стаття 9 із змінами, внесеними згідно із Законом № 440-IX від 14.01.2020}

Стаття 10. Органи місцевого управління зовнішньоекономічною діяльністю

До органів місцевого управління зовнішньоекономічною діяльністю належать:

- місцеві Ради народних депутатів України та їх виконавчі і розпорядчі органи;

- територіальні підрозділи (відділення) органів державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності України.

Компетенція органів місцевого самоврядування та їх виконавчих органів визначається цим Законом та Законом України "Про місцеве самоврядування в Україні". Нормативні акти органів місцевого самоврядування та їх виконавчих органів стосовно регулювання зовнішньоекономічної діяльності приймаються тільки у випадках, прямо передбачених законами України. Органи місцевого самоврядування та їх виконавчі органи діють як суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності лише через створені ними зовнішньоекономічні комерційні організації, які мають статус юридичної особи України.

{Частина друга статті 10 в редакції Закону № 2157-IV від 04.11.2004}

Органи державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності України можуть створювати свої територіальні підрозділи (відділення), якщо це впливає з їх компетенції, яка визначається законами України та положеннями про ці органи.

Зазначені органи територіального регулювання зовнішньоекономічної діяльності створюються за погодженням з відповідними місцевими Радами народних депутатів України та в межах загального ліміту бюджетних коштів, що виділяються на утримання відповідних органів державного регулювання України. Дії зазначених підрозділів (відділень) не повинні суперечити нормативним актам місцевих Рад народних депутатів України, за винятком випадків, коли такі дії передбачені або впливають із законів України.

Стаття 11. Принципи оподаткування при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності

Оподаткування суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності України здійснюється за такими принципами:

- Україна самостійно встановлює і скасовує податки і пільги для суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності України;

- ставки податків встановлюються і скасовуються Верховною Радою України за поданням Кабінету Міністрів України;

- рівень оподаткування встановлюється виходячи з необхідності досягнення та підтримання самоокупності і самофінансування суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності та з метою бездефіцитності платіжного балансу України;

- стабільність кількості видів і розмір податків гарантуються державою на строк не менш як 5 років;

- забороняється встановлювати інші податки, крім тих, що затверджені Верховною Радою України;

- ставки податків є однаковими для всіх суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності та визначаються за товарною ознакою: для одного і того ж товару діє єдина ставка податку;

- заохочення експорту готової продукції.

{Частина другу статті 11 виключено на підставі Закону № 2157-IV від 04.11.2004}

{Частина третю статті 11 виключено на підставі Закону № 2157-IV від 04.11.2004}

{Частина четверту статті 11 виключено на підставі Закону № 2157-IV від 04.11.2004}

Забороняється одночасне застосування щодо одного й того ж товару податку на експорт і імпорт та режиму ліцензування і квотування експорту відповідно до статті 16 цього Закону, за винятком випадків встановлення режиму ліцензування і квотування як заходу у відповідь на дискримінаційні дії інших держав згідно із статтею 16 цього Закону

{Частина п'ята статті 11 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2473-VIII від 21.06.2018}

{Статтю 12 виключено на підставі Закону № 5480-VI від 06.11.2012}

Стаття 13. Принципи митного регулювання при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності

Україна самостійно здійснює митне регулювання зовнішньоекономічної діяльності на своїй території. Митну політику України визначає Верховна Рада України.

Митне регулювання зовнішньоекономічної діяльності здійснюється згідно з цим Законом, Митним кодексом України, законами України про митне регулювання, Єдиним митним тарифом України та міжнародними договорами України.

{Частина друга статті 13 в редакції Закону № 2157-IV від 04.11.2004}

Територія України становить єдиний митний простір, на якому діють митні правила України, з додержанням зобов'язань, що випливають з міжнародних договорів України.

{Частина третя статті 13 в редакції Закону № 2157-IV від 04.11.2004}

Єдиний митний тариф України визначається згідно з відповідним законом України та міжреспубліканськими договорами України. Єдиний митний тариф України встановлює на єдиній митній території України оподаткування митом предметів, що ввозяться на територію України або вивозяться з неї. Ставки Єдиного митного тарифу України мають бути єдиними для всіх суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності незалежно від форм власності, організації господарської діяльності і територіального розташування, за винятком випадків, передбачених законами України та її міжнародними договорами.

{Частина четверта статті 13 із змінами, внесеними згідно із Законом № 4496-VI від 13.03.2012}

{Щодо зупинення дії частини четвертої статті 13 в частині встановлення ставок вивізного мита Єдиним митним тарифом України див. Декрет № 4-93 від 11.01.93}

Митний контроль та митне оподаткування на території спеціальних економічних зон регулюються спеціальними законами України та міжнародними договорами, які встановлюють спеціальний правовий режим цих зон у кожному окремому випадку.

До суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності (іноземних суб'єктів господарської діяльності), які провадять демпінг, а також тих держав, які застосовують щодо України дискримінаційні дії, можуть вживатися митні заходи, передбачені статтями 29, 31 цього Закону.

{Частина шоста статті 13 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2473-VIII від 21.06.2018}

Митні правила України, які повинні включати порядок декларування товарів, сплати мита та інших податків, що справляються при переміщенні товарів через митний кордон України, надання митних пільг та інші умови проходження митного контролю, встановлюються законами України про митне регулювання. Єдиний митний тариф України та митні правила України мають бути офіційно опубліковані у загальнодоступних засобах масової інформації не пізніше як за 45 днів до дати введення їх у дію. В разі, якщо зазначені документи не будуть офіційно опубліковані, вони чинності не набирають. Якщо зазначені документи будуть опубліковані пізніше як за 45 днів до введення їх у дію, датою набрання чинності буде вважатися 46-й день з моменту офіційної публікації. Офіційною публікацією вважається публікація в періодичному офіційному виданні Верховної Ради України або Кабінету Міністрів України. Датою офіційної публікації вважається дата фактичного виходу в світ відповідного номера цього видання.

{Частина сьома статті 13 із змінами, внесеними згідно із Законом № 4496-VI від 13.03.2012}

{Щодо зупинення дії частини сьомої статті 13 див. Декрет № 4-93 від 11.01.93}

Україна як держава несе відповідальність за дії своїх митних органів згідно із статтею 34 цього Закону.

Експортні операції з металобрухтом здійснюються відповідно до цього Закону з урахуванням особливостей, визначених законами України "Про металобрухт" та "Про вивізне (експортне) мито на відходи та брухт чорних металів".

{Статтю 13 доповнено частиною дев'ятою згідно із Законом № 1455-VIII від 12.07.2016}

Стаття 14. Ведення розрахунків та кредитування суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності

Всі суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності мають право:

- самостійно визначати форму розрахунків по зовнішньоекономічних операціях з-поміж тих, що не суперечать законам України та відповідають міжнародним правилам;

- безпосередньо брати і надавати комерційні кредити за рахунок власних коштів у діючій на території України валюті та в іноземній валюті як у межах, так і за межами України, самостійно приймати рішення у зазначених питаннях;

- вільно обирати банківсько-кредитні установи, які будуть вести їх валютні рахунки та розрахунки з іноземними суб'єктами господарської діяльності, користуватись їх послугами, з додержанням при цьому вимог чинних законів України.

Розрахункове та кредитне обслуговування суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності здійснюється на території України банком для зовнішньоекономічної діяльності України і уповноваженими комерційними банківськими та кредитними установами, а також іноземними і міжнародними банками, зареєстрованими у встановленому порядку на території України.

Кредитування зовнішньоекономічних операцій у діючій на території України валюті та в іноземній валюті здійснюється на основі домовленості та на умовах, погоджених між кредиторами та одержувачами кредитів у кредитних угодах (договорах).

Розрахункові кредити банків, які видаються суб'єктам зовнішньоекономічної діяльності за спеціальним кредитним (позичковим) рахунком у діючій на території України валюті для покриття коштів, що тимчасово вилучаються з обігу, забезпечуються товарно-матеріальними цінностями, розрахунковими, транспортними та/або товаросупровідними документами. Всі інші кредити, крім розрахункових, забезпечуються майном, що належить на праві власності боржнику, та/або його немайновими правами.

Державне кредитування суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності та гарантування державою комерційних кредитів, що надаються цим суб'єктам, в Україні здійснюються через банк для зовнішньоекономічної діяльності України та інші уповноважені банки.

Умови державного кредитування та гарантування державою комерційних кредитів визначаються кредитними угодами (договорами), що укладаються між відповідними суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності та банком для зовнішньоекономічної діяльності України.

Рішення про надання державних кредитів та гарантій приймається банком для зовнішньоекономічної діяльності України в межах лімітів державного кредитування зовнішньоекономічної діяльності у діючій на території України валюті та в іноземній валюті за поданням суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності та за результатами експертної оцінки техніко-економічного обґрунтування об'єкта кредитування та умов окупності кредитів. Банк для зовнішньоекономічної діяльності України повинен повідомити про своє рішення подавця заявки на державний кредит (державну гарантію комерційного кредиту) у місячний строк з дня подання зазначеної заявки. В разі відсутності вищезазначеної експертної оцінки об'єкта кредитування відмова у державному кредитуванні (гарантуванні державою комерційного кредиту) суб'єкта зовнішньоекономічної діяльності з підстав недоцільності не дозволяється.

Розмір державного кредиту (державної гарантії комерційного кредиту), що надається у діючій на території України валюті та/або в іноземній валюті одному суб'єкту зовнішньоекономічної діяльності протягом одного року, не може перевищувати 5 процентів від відповідних річних лімітів державного кредитування зовнішньоекономічних операцій.

{Зупинено дію останньої частини статті 14 згідно з Декретом № 15-93 від 19.02.93}

Всі суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності, які надають кредити іноземним суб'єктам господарської діяльності або одержують у них кредити, повинні протягом трьох робочих днів надіслати у Національний банк України інформацію про зазначені кредити (загальна сума, валюта на строк кредиту) згідно з встановленою Національним банком України формою. Національний банк України може запроваджувати ліцензування одержання кредитів в іноземній валюті суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності від іноземних суб'єктів господарської діяльності в разі виникнення обставин, зазначених у статті 16 цього Закону, та ліцензування надання кредитів в іноземній валюті суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності іноземним суб'єктам господарської діяльності в разі виникнення обставин, зазначених у статті 16 цього Закону.

Стаття 15. Страхування зовнішньоекономічних операцій

Страхування зовнішньоекономічних операцій в Україні здійснюється комерційними страховими компаніями (державними, акціонерними, іноземними, змішаними, кооперативними та іншими), а також іншими суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності, до статутного предмету діяльності яких входять страхові операції (страхування). Вибір страхової компанії (страхувача) здійснюється суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності самостійно.

Страхування зовнішньоекономічних операцій з боку суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності здійснюється в Україні на договірних засадах і є добровільним, якщо інше не передбачено законами України.

Страхування зовнішньоекономічних операцій здійснюється в Україні щодо ризиків, які існують у світовій практиці.

Страхування експортних кредитів, зовнішньоекономічних договорів (контрактів) та інвестицій здійснюється Експортно-кредитним агентством відповідно до Закону України "Про фінансові механізми стимулювання експортної діяльності".

{Частина четверта статті 15 в редакції Закону № 1792-VIII від 20.12.2016; із змінами, внесеними згідно із Законом № 2154-IX від 24.03.2022}

Стаття 16. Ліцензування зовнішньоекономічних операцій

Ліцензування зовнішньоекономічних операцій визначається як комплекс адміністративних дій органу виконавчої влади з питань економічної політики з надання дозволу на здійснення суб'єктом зовнішньоекономічної діяльності експорту (імпорту) товарів.

Ліцензування експорту (імпорту) товарів здійснюється у формі автоматичного або неавтоматичного ліцензування.

Автоматичне ліцензування визначається як комплекс адміністративних дій органу виконавчої влади з питань економічної політики з надання суб'єкту зовнішньоекономічної діяльності дозволу на здійснення протягом визначеного періоду експорту (імпорту) товарів, щодо яких не встановлюються квоти (кількісні або інші обмеження). Автоматичне ліцензування експорту (імпорту) як адміністративна процедура з оформлення та видачі ліцензії не справляє обмежувального впливу на товари, експорт (імпорт) яких підлягає ліцензуванню.

Автоматичне ліцензування імпорту має бути скасовано в разі припинення обставин, що були підставою для його запровадження, а також у разі існування інших процедур, за допомогою яких можна розв'язати завдання, для вирішення яких запроваджується автоматичне ліцензування.

Неавтоматичне ліцензування визначається як комплекс адміністративних дій органу виконавчої влади з питань економічної політики з надання суб'єкту зовнішньоекономічної діяльності дозволу на здійснення протягом визначеного періоду експорту (імпорту) товарів, щодо яких встановлюються певні квоти (кількісні або інші обмеження). Неавтоматичне ліцензування експорту (імпорту) як адміністративна процедура з оформлення та видачі ліцензії використовується в разі встановлення квот (кількісних або інших обмежень) на експорт (імпорт) товарів.

Кількісні обмеження застосовуються виключно на недискримінаційній основі, тобто ніякі заборони чи обмеження не застосовуються Україною щодо імпорту будь-якого товару на територію України чи щодо експорту будь-якого товару, призначеного для території будь-якої держави, якщо тільки імпорт аналогічного товару з усіх третіх держав в Україну або експорт до всіх третіх держав є аналогічним чином забороненим чи обмеженим, якщо інше не передбачено міжнародними договорами та законодавством України.

Ліцензування експорту товарів запроваджується в Україні в разі:

значного порушення рівноваги щодо певних товарів на внутрішньому ринку, що мають вагомe значення для життєдіяльності в Україні, особливо сільськогосподарської продукції, продуктів рибальства, продукції харчової промисловості та промислових товарів широкого вжитку першої необхідності або інших товарів. Таке ліцензування має тимчасовий характер і застосовується до моменту відновлення рівноваги щодо певних товарів на внутрішньому ринку;

необхідності забезпечення захисту життя, здоров'я людини, тварин або рослин, навколишнього природного середовища, громадської моралі, національного багатства художнього, історичного чи археологічного значення або захисту прав інтелектуальної власності, а також відповідно до вимог державної безпеки;

експорту золота та срібла, крім банківських металів;

необхідності застосування заходів щодо захисту вітчизняного товаровиробника в разі обмеження експорту вітчизняних матеріалів, необхідних для забезпечення достатньою кількістю таких матеріалів вітчизняної переробної промисловості протягом періодів, коли внутрішня ціна на такі матеріали тримається на рівні, нижчому за світову ціну, за умови впровадження Кабінетом Міністрів України плану стабілізації та за умови, що такі обмеження не повинні призводити до зростання експорту товарів такої галузі вітчизняної промисловості. Такі заходи застосовуються виключно на недискримінаційній основі;

необхідності забезпечення захисту патентів, торгових марок та авторських прав;

необхідності забезпечення виконання міжнародних договорів України.

Ліцензування імпорту товарів запроваджується в Україні в разі:

різкого погіршення стану платіжного балансу та зовнішніх платежів (якщо інші заходи є неефективними);

різкого скорочення або мінімального розміру золотовалютних резервів;

необхідності забезпечення захисту життя, здоров'я людини, тварин або рослин, навколишнього природного середовища, громадської моралі, національного багатства художнього, історичного чи археологічного значення або захисту прав інтелектуальної власності, а також відповідно до вимог державної безпеки;

імпорту золота та срібла, крім банківських металів;

необхідності застосування заходів щодо захисту вітчизняного товаровиробника у випадках зростання імпорту в Україну, що завдає значної шкоди або загрожує завданням значної шкоди національному товаровиробнику подібного або безпосередньо конкуруючого товару. Таке ліцензування має тимчасовий характер і застосовується на строк, який дає змогу не допустити завдання значної шкоди або компенсувати завдану значну шкоду національному товаровиробнику і дає йому можливість відновити його прибутковість;

необхідності забезпечення захисту патентів, торгових марок та авторських прав;

необхідності забезпечення виконання міжнародних договорів України;

необхідності застосування заходів у відповідь на дискримінаційні та/або недружні дії інших держав, митних союзів або економічних угруповань.

{Частина восьму статті 16 доповнено абзацом дев'ятим згідно із Законом № 4436-VI від 23.02.2012}

Рішення про застосування режиму ліцензування експорту (імпорту) товарів, у тому числі встановлення квот (кількісних або інших обмежень), приймається Кабінетом Міністрів України за поданням центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері економічного розвитку, з визначенням переліку конкретних товарів, експорт (імпорт) яких підлягає ліцензуванню, періоду дії ліцензування та кількісних або інших обмежень щодо кожного товару.

У разі застосування захисних заходів щодо захисту вітчизняного товаровиробника рішення про запровадження режиму ліцензування приймається Міжвідомчою комісією з міжнародної торгівлі згідно із законодавством.

Стосовно кожного виду товару може встановлюватися лише один вид ліцензії.

Ліцензії видаються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері економічного розвитку, а також у межах наданих ним повноважень - відповідним республіканським органом Автономної Республіки Крим,

структурним підрозділом обласної, Київської і Севастопольської міських державних адміністрацій.

{Частина тринадцяту статті 16 виключено на підставі Закону № 2473-VIII від 21.06.2018}

Ліцензії видаються на підставі заявок суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності, що подаються за формою, встановленою центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері економічного розвитку.

Для одержання ліцензії заявники звертаються, як правило, до одного органу виконавчої влади. У разі необхідності в одержанні погодження можливе звернення до кількох органів виконавчої влади, але не більше ніж до трьох.

Розгляд заявок на одержання ліцензій може здійснюватися в порядку їх надходження, який визначається за датами реєстрації заявок, або одночасно після закінчення оголошеного строку їх приймання.

У заявці на одержання ліцензії зазначаються такі дані: повне найменування суб'єкта зовнішньоекономічної діяльності, прізвище та ім'я його керівника, найменування та код товару (товарів) згідно з Українською класифікацією товарів зовнішньоекономічної діяльності (УКТ ЗЕД), найменування виробника, споживача товару (товарів), код та назва держави (держав) походження і призначення - у разі експорту, код та назва держави (держав) походження і відправлення - у разі імпорту, строк дії ліцензії, кількість та вартість товару (товарів), код і назва митниці, повні найменування та адреси продавця і покупця, вид угоди, валюта платежу, основна та додаткова одиниці виміру товару (товарів), погодження з органами виконавчої влади (у разі необхідності), підстава для запиту ліцензії, особливі умови ліцензії.

При поданні заявки можуть вимагатися документи та інформація, які вважаються необхідними для підтвердження даних, зазначених у заявці та зовнішньоекономічному договорі (контракті).

Заявка не може бути відхилена в разі допущення незначних помилок у документах, які подаються для одержання ліцензії, якщо вони не змінюють основних даних, що містяться в заявці. Основними вважаються дані, передбачені умовами зовнішньоекономічного договору (контракту).

У разі запровадження режиму автоматичного ліцензування строк видачі ліцензії не повинен перевищувати 10 робочих днів від дати одержання заявки та інших необхідних документів, що відповідають установленим вимогам. Не може бути відмовлено у видачі ліцензії, якщо всі необхідні документи подані і відповідають встановленим вимогам.

У разі запровадження режиму неавтоматичного ліцензування:

строк розгляду заявок не повинен перевищувати 30 днів від дати їх одержання, якщо заявки розглядаються в порядку їх надходження, та більше 60 днів від дати закінчення оголошеного строку приймання заявок, якщо всі вони розглядаються одночасно;

ліцензія видається на підставі заявки в межах квоти із зазначенням строку дії ліцензії;

якщо на момент подання заявки (у разі застосування процедури розгляду в порядку надходження) встановлені квоти (кількісні або інші обмеження) вичерпано, така заявка не розглядається. Про факт, що квоти (кількісні або інші обмеження) вичерпані, суб'єкт зовнішньоекономічної діяльності, який подав відповідну заявку, повідомляється письмово протягом семи робочих днів від дати її одержання;

рішення про видачу ліцензії приймається з урахуванням даних щодо використання раніше одержаних ліцензій за умови додержання суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності вимог законодавства про захист економічної конкуренції.

При розгляді поданих заявок одночасно, у разі запровадження неавтоматичного ліцензування вперше, розподіл квот здійснюється пропорційно обсягам, зазначеним у заявках суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності.

Неавтоматичне ліцензування не повинно справляти обмежувального або такого, що порушує торгівлю, впливу на товари на доповнення до того впливу, що виникає внаслідок запровадження режиму неавтоматичного ліцензування.

Забороняється обмеження імпорту товарів, щодо яких встановлюються певні квоти, до повного використання таких квот.

{Статтю 16 доповнено частиною згідно із Законом № 253-VI від 10.04.2008}

Ліцензія видається, якщо заявку та інші подані документи оформлено з додержанням вимог, установлених законодавством. Термін дії ліцензії має передбачати виконання зобов'язань отримувача ліцензії за зовнішньоекономічним договором (контрактом), але не перевищувати термін дії кількісних обмежень.

Рішення про відмову у видачі ліцензії повинно бути вмотивованим, прийнятим у строки, встановлені для розгляду заявок, і надсилається (видається) заявникові у письмовій формі.

У разі відмови у видачі ліцензії заявник має право на оскарження рішення згідно із законодавством.

За видачу ліцензії справляється збір, розмір якого встановлюється Кабінетом Міністрів України з урахуванням фактичних витрат, пов'язаних із застосуванням процедури ліцензування.

Випуск у відповідний митний режим товарів, експорт (імпорт) яких підлягає ліцензуванню, здійснюється митними органами на підставі відповідної ліцензії, отриманої від центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері економічного розвитку, з використанням механізму "єдиного вікна" відповідно до Митного кодексу України.

{Частина двадцять дев'ята статті 16 в редакції Закону № 2530-VIII від 06.09.2018; із змінами, внесеними згідно із Законом № 440-IX від 14.01.2020}

У митному оформленні товарів, що ліцензуються та навантажуються навалом, не може бути відмовлено у разі, коли вартість, кількість або вага таких товарів незначною мірою відрізняються від тих, що зазначені у ліцензії. Гранична різниця таких значень встановлюється Кабінетом Міністрів України за поданням центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері економічного розвитку.

{Статтю 16 доповнено частиною згідно із Законом № 253-VI від 10.04.2008}

Центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері економічного розвитку, вносить до єдиного державного інформаційного веб-порталу "Єдине вікно для міжнародної торгівлі" у формі електронного документа, засвідченого електронним цифровим підписом, видані ліцензії на експорт (імпорт) товарів, що підлягають ліцензуванню, в день видачі таких ліцензій.

{Частина тридцять перша статті 16 в редакції Закону № 2530-VIII від 06.09.2018}

Центральний орган виконавчої влади в галузі митної справи щомісяця подає центральному органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері економічного розвитку, інформацію про обсяги експорту (імпорту) товарів за виданими ліцензіями.

Ліцензування товарообмінних (бартерних) операцій здійснюється в тому разі, якщо предметом цих операцій є товари, експорт (імпорт) яких підлягає ліцензуванню.

{Частина тридцять четверту статті 16 виключено на підставі Закону № 2628-VIII від 23.11.2018}

Ліцензування не поширюється на експорт та реалізацію компенсаційної і прибуткової продукції, одержаної інвестором у власність на умовах угоди про розподіл продукції, укладеної відповідно до вимог Закону України "Про угоди про розподіл продукції". Запровадження будь-яких обмежень щодо експорту та реалізації такої продукції, в тому числі кількісних, не допускається, якщо інше не передбачено угодою про розподіл продукції.

Встановлені цією статтею процедури ліцензування не поширюються на експорт (імпорт) товарів, зазначених у статті 20 цього Закону.

Перелік товарів, експорт (імпорт) яких підлягає ліцензуванню, інформація про строк дії ліцензій та внесення будь-яких змін до них, порядок подання та розгляду заявок опубліковуються в офіційних друкованих виданнях України з повідомленням відповідного комітету СОТ протягом 60 днів з дня опублікування та наданням копій цих публікацій.

Публікація повинна включати таку інформацію:

перелік товарів, що підлягають процедурам ліцензування;

контактний пункт для надання інформації про право на одержання ліцензії;

адміністративний орган (органи) для подання заявок на ліцензію;

дату і назву публікації, в якій викладено процедури ліцензування;

зазначення того, чи є ліцензування автоматичним або неавтоматичним;

адміністративні цілі - у випадку процедур автоматичного ліцензування імпорту;

зазначення заходів, що застосовуються через процедури ліцензування, - у випадку процедур неавтоматичного ліцензування імпорту;

очікуваний термін тривалості процедури ліцензування, якщо його може бути встановлено з певною мірою ймовірності, а якщо ні - то причину, чому цю інформацію не може бути надано.

У разі якщо квота розподіляється серед держав-постачальників, інформація про розподіл квоти підлягає опублікуванню з повідомленням про це інших держав, заінтересованих у постачанні в Україну певних товарів.

Офіційне опублікування здійснюється за 21 день до дати запровадження режиму ліцензування, але не пізніше зазначеної дати.

{Частина сорокова статті 16 в редакції Закону № 253-VI від 10.04.2008}

На запит заінтересованої держави - члена СОТ повинна надаватися відповідна інформація щодо:

порядку застосування обмежень;

кількості виданих за певний період ліцензій із зазначенням у разі необхідності обсягу та/або вартості товарів;

розподілу ліцензій серед держав-постачальників;

статистичних даних про обсяги та/або вартість товарів.

Дія цієї статті не поширюється на операції Національного банку України, які здійснюються ним відповідно до Закону України "Про Національний банк України".

Здійснення суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності зовнішньоекономічних операцій без відповідних ліцензій тягне за собою накладення штрафу у сумі 10 відсотків вартості проведеної операції, перерахованої у валюту України за офіційним курсом гривні до іноземних валют, установленим Національним банком України на день здійснення такої операції.

{Частина сорок третя статті 16 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2473-VIII від 21.06.2018}

Штрафи стягуються податковими органами на підставі відповідних рішень центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері економічного розвитку, у порядку, визначеному Податковим кодексом України.

{Абзац статті 16 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2856-VI від 23.12.2010; частина сорок четверта статті 16 із змінами, внесеними згідно із Законами № 406-VII від 04.07.2013, № 440-IX від 14.01.2020}

{Стаття 16 із змінами, внесеними згідно з Декретом № 6-92 від 09.12.92, Постановою ВР № 2330-12 від 12.05.92, Декретами № 6-93 від 12.01.93, № 15-93 від 19.02.93, Законами № 3898-12 від 01.02.94, № 335-XIV від 22.12.98, № 1595-III від 23.03.2000, № 1807-III від 08.06.2000, № 2953-III від 17.01.2002; в редакції Законів № 1315-IV від 20.11.2003, № 360-V від 16.11.2006}

Стаття 17. Заборона окремих видів експорту та імпорту

В Україні забороняється:

експорт з території України предметів, які становлять національне, історичне, археологічне або культурне надбання українського народу, що визначається згідно із законами України;

імпорт або транзит будь-яких товарів, про які заздалегідь відомо, що вони можуть завдати шкоди суспільній моралі, здоров'ю чи становити загрозу життю населення, тваринному світу та рослинам, або призвести до заподіяння шкоди навколишньому природному середовищу, якщо стосовно транзитних товарів не вжито необхідних заходів для запобігання такої шкоди;

імпорт продукції та послуг, що містять пропаганду ідей війни, расизму та расової дискримінації, геноциду тощо, які суперечать відповідним нормам Конституції України;

експорт природних ресурсів, які вичерпуються, якщо обмеження також застосовуються до внутрішнього споживання або виробництва;

експорт та імпорт товарів, які здійснюються з порушенням прав інтелектуальної власності;

експорт з території України товарів у межах виконання рішень Ради Безпеки Організації Об'єднаних Націй про застосування обмежень або ембарго на поставки товарів у відповідну державу.

Впровадження заборони експорту або імпорту з інших підстав можливо лише, якщо це дозволено міжнародними договорами, учасником яких є Україна.

Перелік товарів, експорт (імпорт) яких через територію України забороняється, визначається виключно законами України.

Контроль за виконанням вимог, що містяться в цій статті, покладається на митні органи та центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері економічного розвитку.

{Частина четверта статті 17 із змінами, внесеними згідно із Законом № 406-VII від 04.07.2013}

{Стаття 17 із змінами, внесеними згідно із Законом № 75/95-ВР від 28.02.95; в редакції Закону № 360-V від 16.11.2006; із змінами, внесеними згідно із Законом № 440-IX від 14.01.2020}

Стаття 18. Порядок застосування технічних регламентів, фармакологічних, санітарних, фітосанітарних, ветеринарних та екологічних заходів, стандартів та вимог

Технічні регламенти, фармакологічні, санітарні, фітосанітарні, ветеринарні та екологічні заходи, стандарти та вимоги до товарів, що імпортуються в Україну, застосовуються в порядку, встановленому законодавством України.

{Стаття 18 в редакції Закону № 3078-IV від 15.11.2005}

Стаття 19. Спеціальні імпортні процедури

До спеціальних імпортних процедур, що застосовуються в Україні, належать:

- застосування процедури міжнародних торгів або аналогічних їм процедур;
- режим попередніх імпортних депозитів, що вносяться у банки;

{Абзац четвертий частини першої статті 19 виключено на підставі Закону № 4496-VI від 13.03.2012}

Державні закупки по імпорту комплексного устаткування або масових партій інших товарів з використанням коштів Державного валютного фонду України мають обов'язково провадитись з використанням процедури міжнародних торгів.

Режим попередніх імпортних депозитів запроваджується Національним банком України з метою регулювання платіжного балансу України. При цьому Національний банк України встановлює порядок здійснення операцій з попередніми імпортними депозитами та відносний розмір сум депозитів у процентах до вартості договору (контракту), який не може перевищувати 50 процентів.

Попередній імпортний депозит відкривається не пізніше як через три робочих дні з моменту набрання договором (контрактом) юридичної сили. В разі порушення зазначеного строку або інших умов відкриття попередніх імпортних депозитів до суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності застосовуються санкції, які визначаються порядком, затвердженим Національним банком України.

Кошти, що надходять на рахунки попередніх імпортних депозитів, відображаються на зведеному спеціальному рахунку, який відкривається кожним комерційним банком, що веде операції з попередніми імпортними депозитами, на користь Національного банку України. Зазначені кошти знаходяться у розпорядженні Національного банку України.

Суб'єкту зовнішньоекономічної діяльності, що відкрив попередній імпортерний депозит, відповідним банком видається довідка встановленої форми, яка є підставою для пропуску товару через митний кордон України. В разі передачі товару іноземними суб'єктами господарської діяльності через банківсько-кредитні установи України і відсутності перетину товаром митного кордону України зазначена в цьому пункті довідка є підставою для проведення розрахунків з іноземним суб'єктом господарської діяльності через банківсько-кредитні установи України або для пропуску через митницю відповідної суми готівкою.

{Частина шоста статті 19 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2157-IV від 04.11.2004}

Забороняється застосування режиму попередніх імпортерних депозитів щодо товарів, до яких запроваджується режим ліцензування і квотування імпорту.

{Частина восьму статті 19 виключено на підставі Закону № 4496-VI від 13.03.2012}

Стаття 19¹. Особливості здійснення операцій з експорту товарів у період дії воєнного, надзвичайного стану

На період дії воєнного, надзвичайного стану Кабінет Міністрів України має право запроваджувати режим експортного забезпечення з метою державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності та особливостей здійснення зовнішньоекономічних операцій з експорту товарів, включених до товарних позицій 1001, 1003, 1005, 1201, 1205, 1206, 1512, 2306 згідно з УКТ ЗЕД.

Рішення Кабінету Міністрів України про запровадження режиму експортного забезпечення повинно містити: строк запровадження режиму експортного забезпечення; перелік товарів, щодо яких запроваджується режим експортного забезпечення; мінімальні експортні ціни на товари, щодо яких запроваджується режим експортного забезпечення.

Експорт товарів, щодо яких Кабінетом Міністрів України прийнято рішення про запровадження режиму експортного забезпечення, можуть здійснювати виключно суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності - платники податку на додану вартість, реєстрація яких не є призупиненою.

Умовою вивезення у митному режимі експорту товарів, щодо яких застосовано режим експортного забезпечення, є наявність податкової накладної, зареєстрованої в Єдиному реєстрі податкових накладних за ставкою, визначеною для операцій з постачання таких товарів на митній території України.

Суб'єкт зовнішньоекономічної діяльності звільняється від обов'язку реєстрації податкової накладної за ставкою, визначеною для операцій з постачання таких товарів на митній території України, у цілях вивезення у митному режимі експорту товарів, щодо яких застосовано режим експортного забезпечення, виключно за умови, що сукупна митна вартість експортованих ним протягом поточного місяця товарів, до яких відповідно до цієї статті застосовано режим експортного забезпечення, не перевищує суму показника Σ Ліміт та центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику, не встановлено порушення таким суб'єктом зовнішньоекономічної діяльності вимог валютного законодавства протягом попередніх 12 місяців. У разі якщо сукупна митна вартість експортованих таким суб'єктом зовнішньоекономічної діяльності протягом поточного місяця товарів, до яких відповідно до цієї статті застосовано режим експортного забезпечення, перевищує суму показника Σ Ліміт, експорт товарів на суму такого перевищення здійснюється у загальному порядку, за умови наявності податкової накладної, зареєстрованої в Єдиному реєстрі податкових накладних за ставкою, визначеною для операцій з постачання таких товарів на митній території України.

Показник Σ Ліміт розраховується щомісячно на підставі даних, отриманих від Національного банку України, центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну митну політику, для кожного суб'єкта зовнішньоекономічної діяльності, який здійснює операції з вивезення за межі митної території України в митному режимі експорту товарів, щодо яких застосовано режим експортного забезпечення, та обчислюється за такою формулою:

Σ Ліміт = $1/3 \times \Sigma$ ВалВир, де:

Σ ВалВир – сума операцій платника податків - суб'єкта зовнішньоекономічної діяльності з вивезення товарів за межі митної території України в митному режимі експорту, зазначена у митних деклараціях, щодо яких протягом попередніх шести місяців банками, що обслуговують такого суб'єкта, відповідно до законодавства завершено здійснення валютного нагляду за дотриманням резидентом граничних строків розрахунків та/або щодо яких здійснена повна попередня оплата на рахунок резидента в Україні за всю партію товару, оформлену відповідною митною декларацією, та розрахована в національній валюті України за офіційним курсом, встановленим Національним банком України на дату оформлення відповідної митної декларації.

За заявами суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності, банки щомісячно (до десятого числа поточного місяця) подають до Національного банку України інформацію про показник Σ ВалВир у розрізі суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності.

Національний банк України щомісячно (до двадцятого числа поточного місяця) надсилає (у машиничному форматі з використанням механізму електронних сервісів у режимі реального часу) подану банками України інформацію про показник Σ ВалВир у розрізі суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності до центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну митну політику.

Показник Σ Ліміт застосовується з першого числа місяця, наступного за місяцем, в якому центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну митну політику, отримав від Національного банку України інформацію про показник Σ ВалВир.

Центральний орган виконавчої влади, що реалізує податкову політику, надсилає до центрального органу виконавчої влади, що реалізує митну політику, інформацію про суб'єктів господарювання, щодо яких встановлено порушення валютного законодавства.

До операцій з експорту товарів, щодо яких застосовано режим експортного забезпечення, забороняється:

зарахування зустрічних вимог;

використання рахунків резидентів, відкритих за кордоном, для отримання грошових коштів від нерезидентів;

використання інших форм грошових розрахунків з нерезидентом, що не передбачають рух коштів з-за кордону на рахунки резидентів в Україні.

Кабінет Міністрів України має право встановлювати винятки та/або особливості запровадження цієї заборони для окремих товарів.

{Закон доповнено статтею 19¹ згідно із Законом № 2881-IX від 12.01.2023}

Стаття 20. Заходи щодо захисту економічної конкуренції в галузі зовнішньоекономічної діяльності

{Назва статті 20 в редакції Закону № 1294-IV від 20.11.2003}

Зовнішньоекономічна діяльність здійснюється з дотриманням суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності вимог законодавства про захист економічної конкуренції, за винятком випадків, передбачених цією статтею.

{Частина перша статті 20 в редакції Закону № 82/95-ВР від 02.03.95, із змінами, внесеними згідно із Законом № 1294-IV від 20.11.2003}

Виключно уповноваженими Україною як державою суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності може здійснюватись експорт та імпорт озброєння, боєприпасів, військової техніки та спеціальних комплектуючих виробів для їх виробництва, вибухових речовин, ядерних матеріалів (включаючи матеріали у вигляді тепловипромінюючих зборок), технологій, устаткування, установок, спеціальних неядерних матеріалів та пов'язаних з ними послуг, джерел іонізуючого випромінювання, а також інших видів продукції, технологій і послуг, які в даний час використовуються при створенні озброєнь і військової техніки або становлять державну таємницю України, яка визначається законами України; дорогоцінних металів та сплавів, дорогоцінного каміння; наркотичних і психотропних засобів; експорт творів мистецтва і старовинних предметів з музейних фондів України.

Призначення уповноважених суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності, які можуть здійснювати зазначені експорт та імпорт, і регулювання відповідних експортно-імпортних операцій належать до компетенції Кабінету Міністрів України, який має погоджувати свої рішення з відповідними Комітетами Верховної Ради України.

{Частина третя статті 20 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2157-IV від 04.11.2004}

Встановлення у будь-якій формі державної монополії на експорт та імпорт інших видів товарів, не зазначених у цій статті, не дозволяється і може бути оскаржено у судовому порядку. Будь-які організації, в тому числі державні, не мають права здійснювати функції, що прямо чи побічно перешкоджають іншим суб'єктам зовнішньоекономічної діяльності вільно здійснювати таку діяльність або в іншій формі, за винятком випадків, прямо зазначених в цьому Законі.

{Частина п'яту статті 20 виключено на підставі Закону № 82/95-ВР від 02.03.95}

{Частина шосту статті 20 виключено на підставі Закону № 82/95-ВР від 02.03.95}

{Частина сьому статті 20 виключено на підставі Закону № 82/95-ВР від 02.03.95}

{Частина восьму статті 20 виключено на підставі Закону № 82/95-ВР від 02.03.95}

Стаття 21. Державне замовлення

Державні органи управління України та місцеві Ради народних депутатів України мають право розміщувати, як правило, на конкурсній основі державні замовлення на виробництво, експорт і імпорт товарів серед суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності.

Суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності приймають державні замовлення виключно на добровільних засадах на умовах і в обсязі, які визначаються цивільно-правовими договорами (контрактами), що укладаються між цими суб'єктами та державним замовником.

Іноземні суб'єкти господарської діяльності користуються рівними правами і повинні нести рівні обов'язки з суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності України в разі проведення конкурсу на розміщення державного замовлення.

Стаття 22. Облік зовнішньоекономічних операцій, звітність та аудит суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності

{Назва статті 22 із змінами, внесеними згідно із Законом № 90/95-ВР від 14.03.95}

Суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності ведуть бухгалтерський та оперативний облік зовнішньоекономічних операцій, а також статистичну звітність, яку надсилають органам Державної статистики України.

Суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності в галузі обліку і звітності, а також комерційної таємниці керуються Законом України "Про підприємства в Україні".

Для бухгалтерського обліку зовнішньоекономічних операцій суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності користуються планом рахунків та інструкцією про його використання, що діють на території України, та відповідними змінами і доповненнями, які відображають специфіку зовнішньоекономічної діяльності.

Суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності самостійно визначають порядок аналітичного обліку зовнішньоекономічної діяльності, запроваджують відповідні субрахунки.

Суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності відображають цю діяльність та її результати у своїй річній фінансовій звітності окремо зазначеними показниками:

- у бухгалтерському балансі окремо виділяються кошти (активи), що знаходяться у зовнішньоекономічному обороті, - товари, документи, цінні папери, а також їх джерела (пасиви) - кредити, заборгованість, одержані прибутки тощо;

- у звіті про прибутки та збитки окремо відображаються виручка від зовнішньоекономічних операцій і відповідні витрати. У додатку (коментарі) до річного фінансового звіту робляться необхідні пояснення щодо наведених показників зовнішньоекономічної діяльності.

Національному банку України (або за його дорученням - банку для зовнішньоекономічної діяльності України) надається інформація про суми по обов'язковому розподілу частини виручки в іноземній валюті - чотири рази на рік, не пізніше 15 числа місяця, що слідує за звітним періодом.

{Частина шоста статті 22 із змінами, внесеними згідно із Законом № 440-IX від 14.01.2020}

Банківсько-кредитні установи, що здійснюють кредитування суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності, мають право на одержання необхідної інформації про фінансовий стан цих суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності та їх платоспроможність згідно з умовами письмових угод про кредитування.

Забороняється вимагати подання статистичної звітності з порушенням встановленого цим Законом порядку. Відомості, не передбачені державною статистичною звітністю, суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності можуть бути подані на договірній основі органам державного управління або правоохоронним органам на їх вимогу у встановленому законами України порядку.

Аудит зовнішньоекономічної діяльності, відображеної у річних фінансових звітах суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності, здійснюється уповноваженими на це незалежними аудиторськими організаціями відповідно до чинних нормативних актів, які регулюють аудиторську діяльність на території України.

{Частина дев'ята статті 22 із змінами, внесеними згідно із Законом № 90/95-ВР від 14.03.95}

{Частина десяту статті 22 виключено на підставі Закону № 440-IX від 14.01.2020}

Стаття 23. Інформаційне забезпечення зовнішньоекономічної діяльності

Кожний суб'єкт зовнішньоекономічної діяльності має право на одержання будь-якої інформації, необхідної для здійснення цієї діяльності, що не становить державної або комерційної таємниці. Обсяг інформації, що становить державну таємницю, визначається згідно із законами України.

Склад і обсяг комерційної таємниці визначаються згідно із Цивільним кодексом України та законами України "Про інформацію" і "Про доступ до публічної інформації".

{Частина друга статті 23 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1170-VII від 27.03.2014}

Кожний суб'єкт зовнішньоекономічної діяльності має право на своєчасне ознайомлення з офіційними текстами законів та інших нормативних актів з наступною інформацією про зміни в них, що регулюють відносини, які прямо чи побічно стосуються зовнішньоекономічної діяльності. Державні органи, відомства та установи, що видають нормативні акти, зобов'язані офіційно публікувати їх у загальнодоступних засобах інформації України, причому зазначені акти не можуть набирати чинності до їх офіційної публікації. Кожний суб'єкт зовнішньоекономічної діяльності має право на безпосереднє одержання інформації у суб'єктів владних повноважень відповідно до Закону України "Про доступ до публічної інформації".

{Частина третя статті 23 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1170-VII від 27.03.2014}

Зведення статистичної інформації щодо зовнішньоекономічної діяльності здійснює центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері статистики, на підставі даних, що в обов'язковому порядку надаються органами, які провадять державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності (фінансові органи, митні органи, Національний банк України), а також суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності.

{Частина четверта статті 23 в редакції Закону № 3047-III від 07.02.2002; із змінами, внесеними згідно із Законами № 406-VII від 04.07.2013, № 1170-VII від 27.03.2014}

Центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері статистики, щокварталу складає і публікує статистичну інформацію щодо стану і структури зовнішньоторговельного балансу України.

{Частина п'ята статті 23 в редакції Закону № 3047-III від 07.02.2002; із змінами, внесеними згідно із Законом № 1170-VII від 27.03.2014}

Міністерство фінансів України складає відомості про стан і структуру зовнішньої державної заборгованості.

{Частина шоста статті 23 в редакції Закону № 3047-III від 07.02.2002}

{Частина сьому статті 23 виключено на підставі Закону № 1170-VII від 27.03.2014}

Органи державного управління, юридичні, фізичні особи та інші суб'єкти господарської діяльності, яким було надано інформацію, що становить комерційну таємницю суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності, не мають права розголошувати, передавати таку інформацію

без дозволу відповідних суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності, крім випадків, передбачених законом, і несуть відповідальність за порушення визначених цією частиною вимог згідно з цим та іншими законами України.

{Частина восьма статті 23 в редакції Закону № 1170-VII від 27.03.2014}

{Стаття 23 із змінами, внесеними згідно із Законом № 440-IX від 14.01.2020}

Розділ III

СПЕЦІАЛЬНІ ПРАВОВІ РЕЖИМИ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Стаття 24. Спеціальні економічні зони

На території України можуть запроваджуватись спеціальні економічні зони різного типу. Статус та територія зазначених зон встановлюються Верховною Радою України згідно з законами України про спеціальні економічні зони шляхом прийняття окремого закону України для кожної з таких зон.

Стаття 25. Інші спеціальні правові режими зовнішньоекономічної діяльності

Україна може укласти з державами, які мають спільні з Україною морські та/або сухопутні кордони, двосторонні та/або багатосторонні договори, що встановлюють на основі взаємності спеціальні правові режими торгівлі, товарообігу (прикордонна, прибережна торгівля та інші) і передбачають пільгові умови для суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності України та суб'єктів господарської діяльності цих держав у відносинах з ними.

Розділ IV

ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ УКРАЇНИ З ІНШИМИ ДЕРЖАВАМИ ТА МІЖНАРОДНИМИ МІЖУРЯДОВИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ

Стаття 26. Економічні відносини України з іншими державами

Економічні відносини України з іншими державами регулюються відповідними міжнародними договорами та нормами міжнародного права.

Україна укладає, виконує і денонсує міжнародні договори з питань зовнішньоекономічної діяльності, а також договори, які стосуються таких питань, відповідно до Конституції (Основного Закону) України та законів України.

Правовий статус суб'єктів господарської діяльності інших держав на території України визначається чинними законами України та вищезазначеними договорами.

Стаття 27. Відносини України з міжнародними міжурядовими економічними організаціями

Україна самостійно набуває членства в міжнародних міжурядових економічних організаціях, установчі акти яких не суперечать цілям та принципам Конституції (Основного Закону) України.

Україна може вступити у відносини з міжнародними міжурядовими економічними організаціями на основі відповідних міжнародних договорів та/або установчих актів зазначених організацій.

Розділ V

ЗАХИСТ ПРАВ І ЗАКОННИХ ІНТЕРЕСІВ ДЕРЖАВИ ТА ІНШИХ СУБ'ЄКТІВ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ І ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНИ

Стаття 28. Захист прав та законних інтересів суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності України за межами України

Україна зобов'язана здійснювати захист прав та законних інтересів суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності України за межами України згідно з нормами міжнародного права. Такий захист здійснюється за зверненням зазначених суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності через дипломатичні та консульські установи, державні торговельні представництва, які представляють інтереси України.

Стаття 29. Заходи України у відповідь на дискримінаційні та/або недружні дії інших держав, митних союзів або економічних угруповань

У разі якщо інші держави, митні союзи або економічні угруповання обмежують реалізацію законних прав та інтересів суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності України, у відповідь на такі дії можуть застосовуватися адекватні заходи. У разі якщо такі дії завдають шкоди або створюють загрозу її заподіяння державі та/або суб'єктам зовнішньоекономічної діяльності, зазначені заходи можуть передбачати її відшкодування.

Заходи у відповідь на дискримінаційні та/або недружні дії інших держав, митних союзів або економічних угруповань здійснюються відповідно до законів України, міжнародних договорів України, загальноприйнятих правил, стандартів та норм міжнародного права.

Такими заходами є:

застосування повної заборони (повного ембарго) на торгівлю;

застосування часткової заборони (часткового ембарго) на торгівлю;

позбавлення режиму найбільшого сприяння або пільгового спеціального режиму;

запровадження спеціального мита;

запровадження режиму ліцензування зовнішньоекономічних операцій;

встановлення квот;

інші заходи, передбачені законами та міжнародними договорами України.

У разі якщо Україна та держава, яка застосувала щодо України дії, що містять ознаки дискримінаційних та/або недружніх, є членами тієї самої міжнародної міжурядової організації, розгляд та врегулювання спірної ситуації здійснюються відповідно до правил і процедур такої організації.

У разі якщо Україна та митний союз або економічне угруповання, які застосували щодо України дії, що містять ознаки дискримінаційних та/або недружніх, є членами тієї самої міжнародної міжурядової організації, розгляд та врегулювання спірної ситуації здійснюються відповідно до правил і процедур такої організації.

З метою встановлення фактів дискримінаційних та/або недружніх дій інших держав, митних союзів або економічних угруповань центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері економічного розвитку, проводить відповідне розслідування у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України.

Матеріали такого розслідування розглядаються Міжвідомчою комісією з міжнародної торгівлі для прийняття рішення щодо наявності або відсутності факту (фактів) дискримінаційних дій. У разі прийняття позитивного рішення щодо наявності факту (фактів) дискримінаційних дій рішення про застосування заходів у відповідь на дискримінаційні та/або недружні дії інших держав, митних союзів або економічних угруповань приймаються органами державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності відповідно до їх компетенції.

За рекомендацією Міжвідомчої комісії з міжнародної торгівлі на підставі матеріалів розслідування, які свідчать про наявність факту (фактів) дискримінаційних дій, центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері економічного розвитку, спільно з центральним органом виконавчої влади з питань формування та реалізації державної політики у сфері зовнішніх зносин України звертається до відповідних державних та/або компетентних органів інших держав або митних союзів чи економічних угруповань з пропозицією щодо розгляду та врегулювання спірної ситуації.

У разі одержання позитивної відповіді від зазначених органів центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері економічного розвитку, формує робочу групу для проведення відповідних переговорів та підготовки в разі потреби відповідних міжнародних договорів міжвідомчого або міжурядового характеру.

Заходи у відповідь на дискримінаційні та/або недружні дії інших держав, митних союзів або економічних угруповань не застосовуються або припиняються в разі припинення відповідними державами, митними союзами або економічними угрупованнями таких дискримінаційних та/або недружніх дій щодо України, підписання відповідної угоди та/або відшкодування шкоди.

У разі якщо дискримінаційні та/або недружні дії щодо України застосовуються державою, визнаною Верховною Радою України державою-агресором та/або державою-окупантом, заходи у відповідь, визначені частиною третьою цієї статті, можуть застосовуватися за рішенням Кабінету Міністрів України.

{Статтю 29 доповнено новою частиною згідно із Законом № 905-VIII від 24.12.2015}

Додатковими заходами, що можуть застосовуватися у відповідь, є:

заборона зовнішньоекономічних операцій або встановлення обмеження на їх здійснення;

скасування тарифних пільг (тарифних преференцій) щодо ставок Митного тарифу України шляхом зупинення звільнення від оподаткування ввізним митом, застосування пільгових чи повних ставок ввізного мита або скасування тарифних квот.

{Статтю 29 доповнено новою частиною згідно із Законом № 905-VIII від 24.12.2015}

Кабінет Міністрів України приймає рішення про застосування заходів у відповідь на дії держави-агресора та/або держави-окупанта без дотримання вимог частин четвертої - дев'ятої цієї статті.

{Статтю 29 доповнено новою частиною згідно із Законом № 905-VIII від 24.12.2015}

Рішення про застосування заходів у відповідь на дії держави-агресора та/або держави-окупанта має містити строк їх застосування, крім випадків застосування заходів, що призводять до припинення прав, та інших заходів, які за змістом не можуть застосовуватися тимчасово.

{Статтю 29 доповнено новою частиною згідно із Законом № 905-VIII від 24.12.2015}

Рішення про застосування відповідних заходів у відповідь на дискримінаційні та/або недружні дії інших держав, митних союзів або економічних угруповань може бути оскаржено до суду протягом місяця з дня запровадження таких заходів у порядку, встановленому законами України.

{Стаття 29 в редакції Законів № 335-XIV від 22.12.98, № 360-V від 16.11.2006, № 4436-VI від 23.02.2012}

Стаття 29¹. Заходи України у відповідь на дружні дії держав щодо реалізації законних прав та інтересів суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності України, держав, з якими укладено міжнародні договори про вільну торгівлю

У разі якщо інші держави, митні союзи або економічні угруповання здійснюють дружні дії щодо реалізації законних прав та інтересів суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності України - встановлюють тарифні пільги (тарифні преференції) у вигляді звільнення від оподаткування ввізним митом, зниження ставок ввізного мита або встановлення тарифних квот, інші заходи, передбачені законами та міжнародними договорами України, - у відповідь на такі дії можуть застосовуватися аналогічні заходи.

Як захід з національної безпеки, що запроваджується відповідно до статті XXI Генеральної угоди з тарифів і торгівлі 1994 року, Кабінет Міністрів України може прийняти рішення про тимчасове застосування аналогічних заходів - встановлення тарифних пільг (тарифних

преференцій) у вигляді звільнення від оподаткування ввізним митом, зниження ставок ввізного мита або встановлення тарифних квот - до товарів, що походять з держав, які здійснили дружні дії щодо реалізації законних прав та інтересів суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності України, держав, з якими Україною укладено міжнародні договори про вільну торгівлю, та які в односторонньому порядку застосували тарифні пільги (тарифні преференції) до товарів, що походять з України.

{Закон доповнено статтею 29¹ згідно із Законом № 2325-IX від 21.06.2022}

Стаття 30. Обмеження реекспорту

Забороняється реекспорт товарів, імпортованих за рахунок Державного валютного фонду України та валютних фондів місцевих Рад народних депутатів України.

Орган, який є розпорядником Державного валютного фонду України або валютного фонду місцевої Ради народних депутатів України, може дозволити реекспорт в разі неможливості використання імпортованого товару на території України за його призначенням.

Стаття 31. Заходи проти недобросовісної конкуренції та зростаючого імпорту при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності

Під недобросовісною конкуренцією при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності розуміється:

здійснення демпінгового імпорту, до якого застосовуються антидемпінгові заходи;

здійснення субсидованого імпорту, до якого застосовуються компенсаційні заходи;

здійснення інших дій, що законами України визнаються недобросовісною конкуренцією.

Під зростаючим імпортом розуміється здійснення імпорту в обсягах та/або за умов, що заподіюють значну шкоду або створюють загрозу заподіяння значної шкоди українським виробникам відповідних товарів.

За результатами антидемпінгового, антисубсидійного або спеціального розслідування відповідно до законів України приймається рішення про застосування антидемпінгових, компенсаційних або спеціальних заходів, яке може бути оскаржено в судовому порядку протягом місяця від дати запровадження відповідних заходів у порядку, встановленому законами України.

Застосування режимів вільної торгівлі, преференцій, спеціальних пільгових режимів (прикордонної (прибережної) торгівлі, спеціальних (вільних) економічних зон та інших, передбачених законами України), а також податкових, митних та інших пільг, що діють при імпорті в Україну товарів, щодо яких застосовуються антидемпінгові, компенсаційні або спеціальні заходи, зупиняється на строк до закінчення застосування зазначених заходів.

{Стаття 31 в редакції Законів № 82/95-ВР від 02.03.95, № 335-XIV від 22.12.98}

Розділ VI ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ У ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Стаття 32. Загальні засади відповідальності суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності

Україна як держава і всі суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності та іноземні суб'єкти господарської діяльності несуть відповідальність за порушення цього або пов'язаних з ним законів України та/або своїх зобов'язань, які випливають з договорів (контрактів), тільки на умовах і в порядку, визначених законами України.

Україна як держава не несе відповідальності за дії суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності.

Суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності не несуть відповідальності за дії України як держави.

Якщо Україна бере участь у зовнішньоекономічній діяльності як суб'єкт такої діяльності згідно з статтею 3 цього Закону, вона несе відповідальність на загальних та рівноправних засадах з іншими суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності.

Всі справи та питання щодо визначення відповідальності, які виникають при застосуванні цього та пов'язаних з ним законів України, підсудні судовим органам України. Суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності та іноземні суб'єкти господарської діяльності мають право на судовий розгляд зазначених справ та питань.

Стаття 33. Види та форми відповідальності у зовнішньоекономічній діяльності

У сфері зовнішньоекономічної діяльності, що визначається цим та пов'язаними з ним законами України, можуть застосовуватися такі види відповідальності:

- майнова відповідальність;

- кримінальна відповідальність.

Майнова відповідальність застосовується у формі матеріального відшкодування прямих, побічних збитків, упущеної вигоди, матеріального відшкодування моральної шкоди, а також майнових санкцій.

Якщо порушення суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності або іноземними суб'єктами господарської діяльності цього або пов'язаних з ним законів України призвели до виникнення збитків, втрати вигоди та/або моральної шкоди у інших таких суб'єктів або держави, суб'єкти, що порушили закон, несуть матеріальну відповідальність у повному обсязі.

Кримінальна відповідальність у зовнішньоекономічній діяльності запроваджується тільки у випадках, передбачених кримінальним законодавством України.

Стаття 34. Відповідальність України як держави

Україна як держава несе майнову відповідальність у повному обсязі перед суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності та іноземними суб'єктами господарської діяльності за всі свої дії, що суперечать чинним законам України і спричиняють збитки (прямі, побічні), моральну шкоду цим суб'єктам та призводять до втрати ними вигоди, а також за інші свої дії, в тому числі й ті, які регулюють зовнішньоекономічну діяльність і прямо не передбачені в цьому Законі, що спричиняють зазначені збитки (шкоду) та призводять до втрати вигоди, крім випадків, коли такі дії зумовлені неправомірними діями зазначених суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності та іноземних суб'єктів господарської діяльності.

Україна як держава відповідає за дії, зазначені в цій статті, всім своїм майном.

Дії державних органів та офіційних службових осіб цих органів вважаються діями України як держави в цілому. Держава несе за них відповідальність, як зазначено у цій статті.

Будь-який суб'єкт зовнішньоекономічної діяльності або іноземний суб'єкт господарської діяльності має право подати позов до України як держави. Зазначені позови підсудні судам України відповідно до статті 39 цього Закону.

Зазначений позов подається суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності за місцем їх постійного знаходження або проживання, іноземними суб'єктами господарської діяльності - за місцезнаходженням державного органу та/або службової особи, що вчинили дії, зазначені у цій статті.

Позов подається у загальному порядку, визначеному цивільно-процесуальним законодавством України. Від імені України як держави в процесі виступають державний орган та/або службова особа, вказані у позові.

{Частина шоста статті 34 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1697-VII від 14.10.2014}

Україна як держава має право на регресне відшкодування своїх збитків, що виникли у результаті задоволення зазначеного позову з боку державних органів та/або службових осіб за рахунок їх майна (відповідно балансового або власного).

Стаття 35. Відповідальність суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності

Суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності несуть відповідальність у видах та формах, передбачених статтею 33 цього Закону, іншими законами України та/або зовнішньоекономічними договорами (контрактами).

{Стаття 35 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2473-VIII від 21.06.2018}

Стаття 36. Порядок здійснення відповідальності

Порядок притягнення до відповідальності, здійснення відповідальності та звільнення від відповідальності визначається процесуальними законами України.

Порядок притягнення до цивільно-правової відповідальності, здійснення такої відповідальності та звільнення від неї може визначатися зовнішньоекономічними договорами (контрактами), якщо це не суперечить чинним законам України.

{Статтю 37 виключено на підставі Закону № 2473-VIII від 21.06.2018}

Розділ VII

ПОРЯДОК РОЗГЛЯДУ СПОРІВ У ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Стаття 38. Розгляд спорів, що виникають у процесі зовнішньоекономічної діяльності

Спори, що виникають між суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності, іноземними суб'єктами господарської діяльності у процесі такої діяльності можуть розглядатися судами України, а також за згодою сторін спору Міжнародним комерційним арбітражним судом та Морською арбітражною комісією при Торгово-промисловій палаті України та іншими органами вирішення спору, якщо це не суперечить чинним законам України або передбачено міжнародними договорами України.

{Стаття 38 із змінами, внесеними згідно із Законами № 68/95-ВР від 15.02.95, № 762-IV від 15.05.2003}

Стаття 39. Спори, що виникають при застосуванні цього Закону

Будь-які спори щодо застосування положень цього Закону та законів, прийнятих на виконання цього Закону, можуть бути предметом розгляду:

- в суді України, якщо одна із сторін у справі - фізична особа та/або держава;

{Абзац другий частини першої статті 39 із змінами, внесеними згідно із Законом № 762-IV від 15.05.2003}

- в господарських судах, якщо сторонами у справі виступають юридичні особи.

{Абзац третій частини першої статті 39 із змінами, внесеними згідно із Законом № 762-IV від 15.05.2003}

Міждержавні спори, які можуть виникнути в результаті дій України при застосуванні цього Закону, вирішуються у погодженому сторонами порядку згідно з нормами міжнародного права.

Голова Верховної Ради
Української РСР

Л.КРАВЧУК

м. Київ
16 квітня 1991 року
№ 959-ХІІ

Про зовнішньоекономічну діяльність
Закон України від 16.04.1991 № 959-ХІІ
Редакція від **04.03.2023**, підстава — [2881-ІХ](#)
Постійна адреса:
<https://zakon.rada.gov.ua/go/959-12>

Законодавство України
станом на 21.04.2023

чинний

Публікації документа

- Голос України від 12.06.1991
- Відомості Верховної Ради УРСР від 16.07.1991 — 1991 р., № 29, стаття 377